

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków, dnia 5 października 1929 r.

T R E Ś Ć :

Pozycja	Str.
152. Okólnik Ministra W. R. i O. P. w sprawie zmian w materiale nauczania w siedmioklasowych publicznych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w roku szkolnym 1929/30	268
153. „Tydzień Dziecka“ na obszarze Województwa Kieleckiego	288
154. Pozdrowienie dzieci angielskich	288
155. Dzień oszczędności — akcja P. K. O. w szkołach	289
156. Przepisy rachunkowo-kasowe dla gimnazjów państwowych	290
157. Mieszkania dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w domach urzędniczych	295
158. Współdziałanie w pracy nad wychowaniem i nauczaniem młodzieży	295
159. Kontakt Inspektorów Szkolnych z Dyrekcjami państw. i pryw. seminarjów nauczycielskich	296
160. Praktyczny egzamin na nauczycieli publ. szkół powszechnych	298
161. Taksy szkolne w szkołach średnich ogólnokształcących	299
162. Dopuszczanie do egzaminu na nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich	302
163. Dyplomy nauczycielskie w odniesieniu do stabilizacji	303
164. Działy wizytacyjne	303
165. Ruch służbowy	306
166. Konkursy	307
167. Komunikaty	308
DZIAŁ NIEURZĘDOWY.	
168. Ogłoszenia	312

Okólnik

**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
do Kuratorów Okręgów Szkolnych, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego,
Liceum Krzemienieckiego, Inspektoratów Szkolnych oraz Dyrekcyj, Kie-
rownictw i Nauczycielstwa szkół powszechnych i szkół średnich ogólno-
kształcących**

**w sprawie zmian w materiale nauczania w siedmioklasowych publicznych
szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w roku szkolnym
1929/30.**

Zgodnie z zapowiedzią, zawartą w okólniku z dnia 23 stycznia r. b. Nr. II.2255/29 (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 2 (209), poz. 19), wydaję obecnie instrukcję, dotyczącą zmian w materiale nauczania w siedmioklasowych publicznych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w roku szkolnym 1929/30.

Warszawa, dnia 13 lipca 1929 r. (Nr. II.19240/29).

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *St. Czerwiński.*

Załącznik do okólnika Nr. II.19240/29.

INSTRUKCJA

**dotycząca zmian w materiale nauczania w siedmioklasowych publicznych
szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w roku szkolnym
1929/30.**

I. SIEDMIOKLASOWA SZKOŁA POWSZECHNA I GIMNAZJUM NIŻSZE.**A. Siedmioklasowa szkoła powszechna.**

1. Język polski. Oddziały II, III i IV. Przeznaczenie w każdym z tych oddziałów po jednej godzinie tygodniowo na naukę pisma nie stwarza dla nauczyciela nowego zadania, lecz jest tylko bardziej szczegółowym i wyraźnym uregulowaniem sprawy wyrabiania, rozwijania i utrwalania należytej techniki pisania. Można przytem, a nawet lepiej, zamiast jednej godziny tygodniowo poświęcać na ten cel dwa razy po pół godziny szkolnej. Wyodrębnienie pewnej części czasu na ćwiczenia kaligraficzne nie zwalnia bynajmniej nauczycieli od obowiązku rozciągania również poza tym czasem bacznej kontroli nad czytelnością i estetyką pisma uczniów.

Rozporządzanie większą, niż dawniej, liczbą godzin w oddziale IV nie może pociągać za sobą w żadnym razie powiększenia ani też podniesienia stopnia trudności materiału gramatycznego, należy natomiast wzmocnić pracę nad ćwiczeniami ortograficznymi.

Oddział VII. Ilość lektury należy wydatnie ograniczyć. W szczególności pominąć utwory Paska, Karpińskiego, Brodzińskiego, Kraszewskiego, nie uwzględniać Korzeniowskiego, Słowackiego „Lili Wenedy“, Zaleskiego. Wprowadzić zwężenie, systematyczne powtórzenie zasadniczych wiadomości z gramatyki, w szczególności składni zdania pojedynczego, rozwiniętego i zdania złożonego. Położyć nacisk na ortografię, na uwzględnienie w wy-

pracowaniach tematów praktycznych, jak: list, autobiografia, podania do władz i t. p.

2. Język nowożytny obcy. Oddział V. Materiał gramatyczny, przeznaczony według programu dotychczasowego dla oddziału V, należy rozłożyć w taki sposób, aby go opanować stopniowo w ciągu 2 lat w oddziale V (przy 5 godzinach tygodniowo) i VI (przy 3 godzinach tygodniowo). W tych warunkach należy dochodzić do formułowania prawideł gramatycznych powolniej i na tle większej liczby przykładów i ćwiczeń w mówieniu, ograniczyć liczbę słów, zdobywanych przez uczniów na jednej lekcji, ale mocniej je utrwaląć.

Oddział VI. Zwolnić tempo przyswajania pojęć gramatycznych i uwzględniać w omawianym roku szkolnym zdania poboczne oraz odpowiednie spójniki i zaimki względne jedynie praktycznie, okolicznościowo w zakresie najkonieczniejszym przy rozmowie lub lekturze.

3. Geografia. Oddział III. Pomiąć plan szkolny, plan sytuacyjny wsi lub miasta, zapoznanie się z gminą jako jednostką terytorjalną, z powiatem.

4. Nauka o Polsce współczesnej. Oddział VII. Działy I i II programu ulegają skróceniu i otrzymują brzmienie następujące:

„I. Położenie Polski bezwzględne i względne — w stosunku do innych państw. Granice Polski. Obszar Polski w porównaniu z innymi państwami Europy. Ukształtowanie powierzchni i podział na krainy fizyczne. Klimat. Rzeki, jeziora, kanały. Bogactwa mineralne. Główne rodzaje gleb. Świat roślinny i zwierzęcy. Mieszkańcy. Gęstość zaludnienia. Podział administracyjny kraju.

II. Wytwórczość, komunikacja i handel w Polsce.

A. Rolnictwo, sadownictwo, ogrodnictwo. Leśnictwo. Górnictwo.

B. Przemysł domowy. Rzemiosła. Przykłady z najbliższej okolicy.

C. Przemysł fabryczny. Najważniejsze środowiska przemysłu fabrycznego w Polsce.

D. Komunikacja. Drogi najbliższej okolicy i ich związek z innymi. Komunikacja lądowa i rzeczna. Komunikacja morska. Najważniejsze linie kolejowe.

E. Handel. Główne środowiska handlu u nas.

F. Emigracja. Polacy poza granicami Polski i ważniejsze skupienia polskie na obczyźnie“.

Przy zapoznawaniu się z wytwórczością nie należy bynajmniej zmierzać do wyczerpania wszystkich jej możliwych rodzajów, ale poprzestać: a) na opracowaniu zjawisk najwybitniejszych i mających największe znaczenie w ogólnej gospodarce kraju, z uwzględnieniem porównań z innymi krajami cywilizowanymi; b) na bliższym omówieniu i zbadaniu tych gatunków wytwórczości, które odgrywają wydatniejszą rolę w najbliższej okolicy, z zastanowieniem się również nad mniejszym lub większym ich znaczeniem w ogólnym dorobku. Przy rozważaniu zarówno wytwórczości, jak komunikacji i wymiany produktów, należy wiązać należyte znaczenie ważniejszych punktów i środowisk z ich położeniem geograficznym, dbać o rozumienie i stosowanie map, wykresów, rozkładów, a ograniczyć jak najbardziej materiał pamięciowy.

Opracowanie działu III dostosować należy do zmniejszenia liczby godzin w sposób następujący:

W szkole wiejskiej omówić należy szczegółowiej tylko gminę wiejską, w szkole miejskiej — tylko miejską.

Z ustępu, dotyczącego samorządu powiatowego, skreślić: „Przedsiębiorstwa samorządowe, podnoszące dobrobyt i kulturę powiatu; Przykłady i wzory urządzeń najlepszych“, jako punkty osobne, i poprzestać jedynie na takich wzmiankach z tego zakresu, które okażą się niezbędnymi do samorządu powiatowego“.

Dalej ulega skreśleniu punkt „Zadanie samorządu i rola każdego obywatela“, jako wyodrębnione zagadnienie ogólne, gdyż wystarczy omówienie tej sprawy przy zapoznawaniu się z każdym z rozważanych rodzajów samorządu z osobna.

Z ustępu, zaczynającego się od słów: „Jedność wewnętrzna państwa“, opuścić należy: „Urzędy. Sieć administracyjna“. Wystarczy krótka wzmianka o roli wojewodów i starostów, związana z odwołaniem się do poznanego już poprzednio podziału administracyjnego kraju.

Przy omawianiu działalności sądów nie można się wdawać w szczegóły, np. bliższe określanie roli różnych instancji i t. p.

Rozpatrzenie organizacji szkolnictwa winno mieć cel ściśle praktyczny: poinformowanie młodzieży o możliwych drogach dalszego kształcenia się.

Skreślić ustęp:

„Troska państwa o wyżywienie obywateli. Działalność gospodarcza państwa“.

Sprawie opieki Państwa nad obywatelami polskimi zagranicą poświęcić należy jedynie krótką wzmiankę o znaczeniu praktycznym.

Co się tyczy zrzeszeń społecznych, wystarczą wiadomości o ważniejszych zrzeszeniach, działających na najbliższym obszarze, i użytkowanie tych przykładów do uświadomienia wagi samodzielnej twórczości społecznej, nie należy zaś dążyć do żadnej wyczerpującej i szczegółowej klasyfikacji oraz przeglądu możliwych spółek i stowarzyszeń. Wobec tego obecna redakcja odpowiedniego ustępu programu nie obowiązuje.

Wreszcie opuścić należy sześć ustępów końcowych programu (od słów „Bogactwo mowy polskiej“).

5. Nauka o przyrodzie. Oddział III. Pominąć punkty 7 — 10, 17, 21 — 24, dwa ostatnie zdania p. 36, pp. 37 — 40 programu szczegółowego.

Oddział IV. Pominąć pp. 10 — 13; pp. 14 — 18 zastąpić powtórzeniem i uzupełnieniem wiadomości z zakresu przyrody martwej z kursu oddz. III (pp. 7 — 10, 17, 18, częściowo 19, 21 — 24). Dalej pominąć punkty 21, 23 — 28, poza tem wskazane poniżej punkty programu ulegają skróceniu i otrzymują brzmienie następujące:

„20. Rośliny wiosenne: złoć, pierwiosnek, zawilec, sasanka, jaskier, rzeżucha; podobieństwo i różnice ich kwiatów“.

„30. Kilka pospolitych roślin polnych i łąkowych, np. tasznik, jaskółcze ziele, powój, pięciornik, dzwonki“.

„31. Zaznajomienie się z pospolitymi owadami, np. pszczołą, mrówką, muchą, grabarzem, pasikonikiem, jakimś motylem, np. bielinikiem — bez kolejnego układania w rzędy“.

„33. Uzupełnienie i odnawianie zbiorów szkolnych“.

Zaniechać należy porządkowania zbiorów według grup systematycznych, jak należało czynić zgodnie z pp. 20, 31 i 33 w ich dawnej redakcji.

Oddział V. Pomiąć pp. 2 — 7, a natomiast powtórzyć pp. 10 — 13 programu oddziału IV, rozwinąć szerzej p. 8 programu oddziału V. Pp. 9 — 18 w ich dotychczasowej redakcji zastąpić powtórzeniem i uzupełnieniem pp. 14 — 17 programu oddziału IV oraz wiadomościami o zwierzętach egzotycznych, najbardziej charakterystycznych dla typowych krajobrazów biogeograficznych, według planu następującego:

- 1) pustynia: wielbłąd, struś, lew;
- 2) lasy pierwotne podzwrotnikowe: orangutang, tygrys, słoni, papugi, węże jadowite i dusiciele;
- 3) Bałtyk: flondra, mewa, chęłbja modra (meduza);
- 4) morza ciepłe: rekin, mątwy, kraby, korale;
- 5) tundra: renifer;
- 6) morza polarne: biały niedźwiedź, foka; wieloryby, pingwiny.

Uwzględnić grupowanie niektórych poznanych zwierząt w rodziny, rodzin w rzęd.

Wprowadzić punkt 18 programu oddziału IV, opuszczony w ubiegłym roku szkolnym.

Dalej pomiąć punkty 21, 25 — 28. Punkt 33 zmienić na „33. Kłasyfikacja roślin nasiennych i ich najważniejsze rodziny“, p. 34 na „34. Porządkowanie zielników według poznanych grup systematycznych“.

Oddział VI. Rozpocząć, jak w poprzednich latach, kurs fizyki i chemji, przytem przenieść do oddziału VII część chemji, obejmującą co najmniej działy D (węgiel) i E (gleba), oraz magnetyzm i elektryczność.

Oddział VII. Korzystając z 3 godzin w ciągu omawianego roku szkolnego, skończyć kurs fizyki i chemji łącznie z magnetyzmem i elektrycznością, przeniesionemi z oddziału VI.

Przy nauce fizyki i chemji należy zawsze dbać bardziej o możliwie samodzielne zdobywanie, dobre rozumienie i opanowanie wiadomości, niż o ich ilość — przykład programu szczegółowego nie posiada znaczenia wiążącego, nie jest również wyłączone, jeżeli warunki będą do tego zmuszały, pomijanie niektórych drobniejszych szczegółów z „Programu ogólnego“.

Na naukę higieny przeznacza się jedną godzinę tygodniowo w ciągu całego roku szkolnego. Ponieważ w ten sposób ilość czasu, w porównaniu z dawniejszym wymiarem, jest dwa razy zmniejszona, należy poczynić duże skróty przede wszystkim w zakresie teoretycznych wiadomości z dziedziny anatomji i fizjologii, wogóle zaś nadać kursowi charakter jak najbardziej pogładowy i praktyczny.

Należy tedy nie opracowywać punktów 1, 2, 4, 7, 10, a także 13, 14, 15 dotychczasowego programu, jako osobnych całości, i uwzględnić tylko tyle z tematów, objętych temi punktami, ile koniecznie potrzeba w odpowiedniej chwili do wyjaśnienia i najpopularniejszego uzasadnienia wskazań praktycznych, zawartych w innych punktach.

6. Rachunki z geometrią. Oddział I. Należy pominąć dział F programu rachunków i odpowiedni dział „Miar i wag“ (czytanie całkowitych godzin na zegarze, cyfry rzymskie do XII).

Oddział II. Skreślić punkt C. 3 programu rachunków: „Doliczanie i odliczanie kompleksów...“ Pominąć dział F programu rachunków: „Ćwierć“ i t. d., podział odcinka na 4 części równe, stosowanie $\frac{1}{4}$ jednostki miary, oraz wiadomości o kątach, pozostawiając jednak pojęcie kąta prostego.

Oddział III. W programie geometrii zostawić „Trójkąt“; dalej „pole trójkąta. Pomiar pól figur prostokreślnych“ zmienić na: „Opracowanie pola kwadratu i prostokąta“; następnie: „mierzenie powierzchni...“ — bez zmiany.

Pominąć „Kątomierz“ i „Stopień“.

Punkt D. 2 a) programu rachunków: „Odliczanie kompleksami jak w Od. II (C. 3)“ zmienić na: „Dzielenie przez 10, 5, 2, 4, 8, 3, 6, 9, 7“.

W dziale E po tytule „Działania na ułamkach“ dopisać: z mianownikami 2, 4, 3, 6, 12“.

Pominąć punkt E. 3: „Część części, połowa połowy i t. p.“.

Pominąć końcowy punkt programu geometrii: „Objętość i powierzchnia prostopadłościanów i graniastosłupów o wielobocznej podstawie“.

Oddział IV. Zmiany w programie rachunków:

W tytule działu A. dopisać: „oraz rozszerzenie zakresu liczb do 10000“.

W dziale C po słowach: „Rozszerzenie zakresu liczb poza liczby czterocyfrowe“ dopisać: „i ugruntowanie metod działań piśmiennych na liczbach w rozszerzonym zakresie“.

Punkt D. 3 otrzymuje redakcję: „Uwielokrotnianie (mnożnik całkowity)“. Punkt D. 4 otrzymuje redakcję: „Dzielenie na równe części (dzielnik całkowity)“.

Dział E ulega zmianie na:

„E. 1. Wprowadzenie pojęcia procentu; obliczanie procentów danej liczby całkowitej.

2. Ćwiczenia i zadania różne (powtórzenie wiadomości o ułamkach zwyczajnych)“.

Przy powtórzeniu wiadomości o ułamkach zwyczajnych należy unikać mianowników zbyt dużych lub w praktyce mało spotykanych, a utrwalić i pogłębić znajomość ułamków najczęściej używanych, przytem należy wydajnie stosować i w tym zakresie rachunek pamięciowy.

Oddział V. W programie rachunków do punktu A. 3: „Powtórzenie działań na ułamkach zwyczajnych w zakresie, określonym przez programy poprzednich oddziałów“ dopisać „oraz systematyczne opracowanie czterech działań na ułamkach“.

Cały dział B (Liczby ogólne) — pominąć.

W programie geometrii pominąć dwa końcowe działy, mianowicie: G i H.

Oddział VI. Usunąć z programu rachunków punkt B. 2: „Diagramy cen biletów kolejowych i t. p., gdzie zależność dwu zmiennych wyraża się przez wzór prosty (interpolacja i ekstrapolacja)“.

W punkcie B. 3 poprawić zapis wzorów:

$$y = k \cdot x, y = \frac{k}{x}, \text{ oraz } y = ax \pm b \text{ (zamiast } x = k \pm y).$$

Cały dział C programu rachunków (Liczby względne) usunąć.

Z programu geometrii usunąć działy D, E, z działu F „Kąty bryłowe (suma kątów płaskich)“.

W dziale H programu geometrii: „Pomiar pól, powierzchni, objętości“ dopisać: „z uwzględnieniem skali“.

Oddział VII. W dziale B programu rachunków tytuł otrzymuje redakcję: „Najprostsze równania stopnia pierwszego o dwu niewiadomych“.

Działy C (Diagramy funkcji $x=y^2$) i D (Równania stopnia 2go) programu rachunków — usunąć.

Z geometrii według programu „A“ usunąć punkt A. 1. b), mianowicie „na planie przerysowanym w skali odmiennej niż oryginał“.

W programie geometrii „B“ usunąć dział C: „Przekroje brył“ i t. d., natomiast na końcu działu E: „Model techniczny (szafa, stół i t. p.) w trzech rzutach“ — dopisać: „Użycie przekrojów dla podania szczegółów“.

Usunąć końcowy dział F z programu B geometrii.

Dołączyć do programu B dział C programu A.

7. Roboty ręczne. Oddział V Chłopcy. Wobec zmniejszenia się do połowy liczby godzin zmniejszy się z konieczności liczba wykonanych robót i obniży się stopień ich trudności, osiągany z końcem roku szkolnego

Dziewczęta. Obie godziny należy poświęcić na roboty kobiece według dotychczasowego programu.

Dodatek do działu I A.

Uwaga w sprawie uwzględnienia wskazanych zmian w szkołach powszechnych niżej zorganizowanych w r. sz. 1929/30.

Przy stosowaniu w roku szkolnym 1929/30 programu dla szkoły siedmioklasowej zgodnie z zasadami, ustalonymi w tym zakresie, i w ustalonych granicach, w szkołach niżej zorganizowanych należy brać ten program w postaci, zmienionej według niniejszej instrukcji. Ze względu na niezmienną dotychczas liczbę godzin w szkołach trzy-, cztero-, pięcio- i sześcioklasowych nie obowiązuje jednak wskazane przesunięcie materiału z fizyki i chemii z oddziału VI do VII. W celu uniknięcia nieporozumień zaznacza się również, że w oddziale III szkół trzy- i czteroklasowych polecony dotychczas sposób redukcji materiału z nauki o przyrodzie*) należy zastąpić sposobem, wskazanym obecnie w ustępie pierwszym punktu I A 5 dla szkół siedmioklasowych, łącznie w miarę potrzeby z dalszemi skrótnami, polegającymi na pomijaniu szczegółów mniej ważnych, oraz w oddziale IV tych szkół ustalić należy takie same redukcje, jak w szkole siedmioklasowej (p. I A 5, część dotycząca oddziału IV).

*(Str. 78 i 79 programu z r. 1928.

Oddziały III, IV i V szkoły dwuklasowej oraz III i IV szkoły jednoklasowej mają się uczyć nauki o przyrodzie, a oddział V szkoły dwuklasowej również rachunków z geometrią — według programów dotychczasowych dla tych szkół.

B. Gimnazjum niższe.

1. Język polski. Klasa III. Ze względu na przejściowe zmniejszenie liczby godzin w tym roku szkolnym o jedną należy zmniejszyć ilość lektury oraz ćwiczeń stylistyczno-logicznych, w szczególności zaś pominąć rozważania o rozróżnianiu mowy mówionej i pisanej, o języku literackim, oraz pierwsze wiadomości o rytmie i wierszu.

2. Język nowożytny obcy. Klasa I. Materiał gramatyczny, przeznaczony według programu dotychczasowego dla klasy II, należy rozłożyć w taki sposób, aby go opanować stopniowo w ciągu 2 lat w klasie I (przy 5 godzinach tygodniowo) i klasie II (przy 3 godzinach tygodniowo). W tych warunkach należy dochodzić do formułowania prawideł gramatycznych powolniej i na tle większej liczby przykładów i ćwiczeń, zwiększyć ilość ćwiczeń w mówieniu, zmniejszyć liczbę słów, zdobywanych na jednej lekcji, ale mocniej je utrzymywać.

Klasa II. Należy doprowadzić do końca opracowanie materiału gramatycznego, przeznaczonego według programu dotychczasowego dla klasy II, z zastosowaniem takich samych uwag metodycznych, jak powyżej. Poza tem w razie, gdyby nauczyciel odczuwał brak materiału do lektury, można go zaczerpnąć z podręcznika dla klasy III, z warunkiem wyboru ustępów, dostosowanych do wskazanego poziomu wiedzy gramatycznej i wogóle przygotowania językowego młodzieży.

3. Historia. Klasa I. Należy przejść z odpowiedniami pominięciami i skrótami w porównaniu z dawniejszym sposobem wypełniania ram programowych szereg obrazów dziejowych do Stefana Batorego (włącznie). Aby to skutecznie przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia programu, należy usunąć z kursu klasy I punkty: 13, 26, 28, 33, z kursu klasy II punkty: 3, 4, 7, 8, 11, 13, 16, połączyć w jedną lekcję w kursie klasy I punkty 2 i 3, tak samo 6 i 7, 34 i 35.

Klasa II. Należy przejść od Zygmunta III do końca kursu historii. Aby to umożliwić, należy przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia usunąć z kursu klasy II punkty: 22, 23, 32, 33, 35, 39, 44, z kursu klasy III punkty: 1, 4, 5, 10, 12, 17, 18, 21, 27, 28, 29, 30, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 47, nadto połączyć w kursie klasy II punkty: 24 z 25 i 26, 28 z 29 i 30, 40 z 41, 45 z 46, w kursie klasy III: 19 z 20, 31 z 32, 36 z 37, 44 z 45, 48 z 49 i 50. Punkt, stanowiący połączenie pp. 48, 49 i 50, zatytułować należy „Prawa i obowiązki obywatela — Polaka według Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 roku”.

Klasa III. Należy skończyć kurs, doprowadzony w klasie II w poprzednim roku szkolnym do kongresu wiedeńskiego (włącznie); w tym celu przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia należy usunąć punkty: 27, 28, 29, 30, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 47, połączyć 48, 49 i 50 w jedną całość pod tytułem „Prawa i obowiązki obywatela — Polaka według Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 r.”

4. Geografia. Klasa I. Należy skrócić wstępne zapoznanie się z planem i mapą (więc zmniejszyć liczbę ćwiczeń, omówień itd.), zwłaszcza

w tych szkołach, w których znaczna większość dzieci, zaczynając naukę po przerobieniu tego działu w oddziałach III i IV szkoły powszechnej, może przestać na znacznie zwężlejszym jego powtórzeniu i usystematyzowaniu. To samo się stosuje do znajomości najelementarniejszych pojęć i terminów geograficznych. Opuścić dział 3 programu „Ogólny przegląd mapy politycznej Europy w celu zorientowania uczniów w stosunku Polski do państw europejskich“.

Klasa II. „Opuścić z działu 5-go programu: „Człowiek — życie gospodarcze i kulturalne“.

Zarówno w klasie I jak II, nie krępując się przykładem rozwinięcia, nie posiadającym charakteru obowiązkowego, nauczyciel winien pomijać mniej istotne szczegóły, aby mieć czas na pogłębienie rzeczy najważniejszych, oraz organizować tak naukę, aby młodzież zdobywała możliwie największą ilość wiadomości i metod pracy na wycieczkach i na tle własnych pomiarów i obserwacji.

Klasa III. Geografję krajów pozaeuropejskich należy sprowadzić tylko do charakterystyki całych części świata i osobnego rozważania — bez dążenia do jakiegokolwiek wyczerpania tematu — jedynie krain najwybitniejszych pod względem przyrodniczym lub kulturalnym. Z Europy należy omówić szczegółowiej tylko państwa, sąsiadujące z Polską, następnie Francję i Anglię, jako potęgi kolonialne, Włochy zaś i Grecję ze względu na naukę historii w klasie IV — inne państwa mniej szczegółowo, ze zwróceniem uwagi tylko na rzeczy najcharakterystyczniejsze bądź pod względem przyrodniczym (lodowce — Szwajcaria, fiordy — Norwegia itp.), bądź pod względem kulturalnym.

Godziny, zaoszczędzone w ten sposób, należy przeznaczyć na ćwiczenia kartograficzne. Stosunek do szczegółów i sprawa organizacji nauki — jak wyżej.

5. Nauka o przyrodzie. Metoda nauczania pozostaje bez zmiany, a więc w szczególności, mimo usunięcia osobnych godzin, przeznaczonych na wycieczki, należy uczyć nauki o przyrodzie żywej w dalszym ciągu nie tylko w klasie i w pracowni, lecz w miarę możliwości, w ogrodach szkolnych, ogrodach centralnych, a także na wycieczkach.

Klasa II. Należy przeznaczyć cały rok na naukę o przyrodzie żywej, a więc nie stosować w żadnym razie rozkładu pracy, przewidzianego w tak zwanym programie A. Z dawnego programu B należy pominąć: „Biologiczne odmiany pędu i liści“, „Urządzenia, ułatwiające krzyżowanie przy opylaniu (różnosłupkowość, przedprątność, rozdzielnopłciowość, dwupienność)“, „Wytworzenie pojęcia owocolistka i kwiatu — jako zmienionego pędu. Wprowadzenie w systematykę roślin kwiatowych“, a poza tem skrócić kurs odpowiednio do zmniejszonej liczby godzin zapomocą zmniejszenia liczby przykładów, obserwacji i ćwiczeń. Podany przykład rozwinięcia (str. 31 — 44 wydania programu z r. 1927) nie może być stosowany w danych warunkach, gdyż zawiera zbyt wiele ćwiczeń i przykładów; można go uważać tylko za ilustrację właściwej metody.

Klasa III. Nie należy jeszcze rozpoczynać w roku szkolnym 1929/30 nauki higieny. Przy stosowaniu programu B należy tedy przeznaczyć wskazane 5 godzin tylko na fizykę i chemję, przytem nauczyciel, nie odstępując od obowiązującego „rozkładu materiału“, opuści w rozwinięciu tego ma-

terjału niektóre szczegóły mniej ważne z dawniej uwzględnianych. Na ćwiczenia należy przeznaczyć przeciętnie 4 godziny tygodniowo, na lekcje w klasie — 1.

Przy stosowaniu programu A w klasie III nauka o przyrodzie żywej może się odbywać według dawnego programu ze zmniejszeniem liczby przykładów, obserwacji i ćwiczeń w sposób, dostosowany do warunków, w których się praca odbywa (położenie szkoły, stan zbiorów szkolnych itd). Do fizyki i chemii stosuje się ta sama wskazówka ogólna, co przy programie B.

6. Rachunki z geometrią. Klasa I. Program obowiązujący (str. 30 wydania z r. 1927) nie ulega zmianie; zmniejszenie liczby godzin odbije się tylko na szczegółach rozwinięcia i liczbie ćwiczeń.

7. Rysunek Klasa I. Uprawiać należy w dalszym ciągu wszystkie działy pracy, wskazane w programie, ze względu jednak na zmniejszenie liczby godzin nauczyciel winien pominąć ćwiczenia trudniejsze.

8. Roboty ręczne. Klasa I. Zmniejszenie liczby godzin odbije się na liczbie robót bez zmiany zasadniczego zakresu.

9. Śpiew. Klasa III. Należy uwzględnić przy wykonaniu programu początek systematycznej nauki o gamach, przeniesiony z klasy II.

II. GIMNAZJUM WYŻSZE.

A. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

1. Język polski. Klasa V. Pominąć informację o piśmiennictwie w Polsce od jego początków do wystąpienia Reja, skreślić z działu lektury podstawowej, ale uwzględnić w dziale lektury uzupełniającej „*Odysseę*“, łącznie z tem ograniczyć stosownie do potrzeby wybór innych utworów, czytanych w charakterze lektury uzupełniającej.

Klasa VI. Wprowadzić krótką informację o piśmiennictwie w Polsce od jego początków do Reja włącznie, z rozbiorem kilku wybranych urywków. W dziale lektury podstawowej należy ograniczyć wybór psalmów w przekładzie Kochanowskiego, skreślić „*Muzę*“, z „*Trenów*“, wziąć tylko wybór (cztery — pięć), z utworów Krasickiego opracować jedną satyrę i kilka bajek, z twórczości Mickiewicza skreślić „*Konrada Wallenroda*“ i „*Farysa*“ (które znajdują się w następnym roku szkolnym w kursie klasy VII). Lekturę uzupełniającą odpowiednio ograniczyć.

Klasa VII. W dziale lektury podstawowej nie uwzględniać „*Ksiąg narodu*“, zachowując jednak wybór z „*Ksiąg pielgrzymstwa*“, pominąć „*Kordjana*“.

Klasa VIII. Z działu lektury podstawowej usunąć „*Przedświt*“ i „*Psalm dobrej woli*“, zamiast wyboru liryk Asnyka ze szczególnem uwzględnieniem cyklów „*W Tatrach*“ i „*Nad głębiami*“ wprowadzić do tegoż działu: wybór utworów lirycznych Asnyka, Konopnickiej, Tetmajera, Wyspiańskiego, Kasprowicza.

2. Historia. Klasa IV. Należy zwiększyć, niż przy dawnym wymiarze czasu, ująć kulturę pierwotną, cywilizację starożytnego Egiptu, Babilonu i Asyrii, rolę Fenicji, Arjów Wschodu, cechy charakterystyczne cywilizacji starożytnego Wschodu, kulturę Grecji w okresie miceńskim i homerowym, wreszcie polityczne przewroty rzeczypospolitej rzymskiej. W tych warunkach podany przykład rozwinięcia można stosować tylko z wydatnemi skrótami.

Klasa V. Ująć zwiększyć prehistorję Polski, znacznie skrócić dział: „*Rozbicie polityczne Polski w czasie walk cesarstwa z papieżem*“, zwiększyć ująć schizmę zachodnią i udział Polski w ruchu soborowym.

Klasa VI. Przejść mniej szczegółowo działy: „Polska w czasie przewagi Francji na zachodzie a Turków na wschodzie“ i „Równowaga Europy w oparciu o militarystyczny absolutyzm monarchii a anarchizm możnowładczy w Polsce“.

Klasa VII. Przejść mniej szczegółowo działy: „Czasy Królestwa Polskiego Kongresowego i Wielkiej Emigracji“, „Walki narodów o samodzielność i jedność narodową“, „Okres zbrojnego pokoju“.

3. Geografia. Klasa V. Obowiązuje w roku szkolnym 1929/30 redakcja programu dla klasy V. wydziału humanistycznego (Program Gimnazjum Państwowego. Wydział Humanistyczny. Wydanie czwarte. Warszawa 1928, str. 86 — 91).

Klasa VI. Należy przejść geografję lądów i mórz pozaeuropejskich według programu następującego:

A. Część ogólna:

1. Historyczny rzut oka na rozszerzanie się horyzontu geograficznego ludzkości w ciągu wieków. Pobudki idealne i materialne odkryć i badań geograficznych.

2. Wielkość kuli ziemskiej i poszczególnych lądów i mórz. Przewodnie rysy rzeźby poziomej i pionowej lądów pozaeuropejskich; rozmieszczenie gleb, główne ośrodki górniczych bogactw przyrodzonych; hydrografia, klimat i biosfera w zasadniczym układzie.

3. Wpływ powyższych czynników na rozwój życia ludzkiego. Wpływ człowieka na kształtowanie się krajobrazu kulturalnego. Stopnie kultury życiowej. Jednostka i grupa społeczna. Nomadyzm, osadnictwo, granice ekumeny. Typy osadnicze. Gęstość zaludnienia.

4. Wpływ bogactw przyrodzonych na formy życiowe ludzkości. Przewodnie zagadnienia geografji gospodarczej i politycznej. Państwo. Problem kolonij z punktu widzenia gospodarczego i geopolitycznego.

5. Główne linie i węzły komunikacyjnej sieci świata — lądowej, wodnej i powietrznej. Przegląd mapy gospodarczo-politycznej świata.

6. Geografia ras. Przewodnie cechy geografji kultury obszarów pozaeuropejskich, religje, formy zwyczajowe i obyczajowe życia ludów, stopień oświaty, ogólny rzut oka na rozwój kultury duchowej, odzwierciadlającej się w nauce, sztuce i stanie moralnym społeczeństw pozaeuropejskich.

B. Część szczegółowa:

1. Ameryka: Stany Zjednoczone, Meksyk, Brazylja, Argentyna.

Rzut oka na inne republiki.

2. Mocarstwo kolonialne W. Brytanji.

Rzut oka na całość i poszczególne obszary; mniejsze protektoraty i posiadłości angielskie i ich gospodarczo-polityczne znaczenie. Kanada, Australja, Angielskie Dominjum Afryki, Indje.

3. Chiny, Japonja. Azjatyckie obszary Z. S. R. R. Francuskie kolonie i protektoraty w Azji.

4. Kolonie włoskie i francuskie w Afryce.

Inne kolonie europejskie na terytorjum Afryki i Azji.

5. Rzut oka na pozostałe wolne państwa pozaeuropejskie.

6. Oceany — ich fizjografia; znaczenie morza dla ludzkości głównie jako podstawowego obszaru komunikacji wodnych. Geografia Oceanu Wielkiego, Atlantyckiego i Indyjskiego.

Uwaga. Całość pracy wspólnej nauczyciela i młodzieży winna nosić cechy ćwiczeń geograficznych, opartych na dostępnym materiale kartograficznym i statystycznym, oraz odpowiedniej literaturze geograficznej. Chodzi o to, aby młodzież przyswoiła sobie metodę interpretacji treści map fizjograficznych, gospodarczych czy politycznych, oraz materiałów statystycznych i umiała na ich podstawie dochodzić do właściwych sądów bądź o genezie, bądź o związkach zależności między zjawiskami współczesnymi.

4. Nauka o Polsce współczesnej. Klasa VIII. Przykłady rozwinięcia zarówno części I, jak części II programu należy uważać w danych warunkach za maksymalne i wybrać z nich rzeczy najbardziej istotne i ważne, z uwzględnieniem poziomu i przygotowania klasy.

Na każdą z tych części należy poświęcić połowę rozporządzalnego czasu, przytem najkorzystniejsze będzie przeznaczenie na I (geografia Polski ze szczególnem uwzględnieniem stosunków gospodarczych) — wszystkich 3 godzin w pierwszym półroczu, na II (zagadnienia polityczno-obywatelskie) — wszystkich 3 godzin w drugim półroczu.

5. Przyrodoznawstwo. Klasa IV. Przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia można opracować z glonów tylko jednokomórkowe, inne zagadnienia, wskazane w drugim ustępie punktu 2 działu A, ująć w postaci jednej pogadanki.

Przy przeglądzie porównawczym roślin zielonych można opracować obszerniej tylko dwie z roślin, wskazanych w punkcie 2 działu B przykładu rozwinięcia, inne zaś rozpatrywać tylko dla porównania między sobą.

Na ćwiczenia przeznaczyć przeciętnie połowę czasu, tj. 1 godzinę tygodniowo, przytem jest pożądane stałe lub przygodne łączenie tych godzin po dwie w jedną całość.

Klasy V — VII. W klasie V na ćwiczenia przeznaczyć należy 1 — 2 godzin tygodniowo, zależnie od warunków, w klasie VI — przeciętnie 1 godzinę tygodniowo, w klasie VII również 1 godzinę tygodniowo. O ile najbliższa okolica nada się do tego, należy prowadzić lekcje geologii jak najczęściej nie w klasie, lecz na odpowiednim terenie; pożądane jest również wyzyskiwanie lub specjalne urządzenie dla celów geologicznych wybieczek dalszych.

6. Fizyka z kosmografią. Klasa IV. Na ćwiczenia przeznaczyć należy 2 godziny tygodniowo.

Klasa VI. (Drugie półrocze).

Ustęp programu :

„Ruch obrotowy ciała sztywnego. Prędkość i przyspieszenie kątowe. Równania ruchu obrotowego jednostajnego i jednostajnie zmiennego. Prędkość kąтова, jako wektor. Ruchy precesyjne. Energja kinetyczna ciała obracającego się. Moment bezwładności. Moment siły a moment bezwładności“

należy zmienić na :

„Ruch obrotowy ciała sztywnego. Prędkość kąтова. Energja kinetyczna ciała poruszającego się. Moment bezwładności w związku z energją kinetyczną“.

„Wahadło proste i złożone. Wzór na okres wahań”

zmienić na:

„Wahadło proste i złożone. Wzór na okres wahadła prostego”.

„Parcie i ciśnienie. Mierzenie i wymiar ciśnienia. Mierzenie i wymiar odkształceń (objętości i postaci). Prawo Hooke’a. Spółczynnik sprężystości.

Spółczynnik ściśliwości gazów. Prawo Daltona. Dokładne posługiwanie się barometrem (redukcja do 0°) i manometrem. Baroskop; poprawka przy ważeniu (redukcja do próżni)”

zmienić na:

„Parcie i ciśnienie. Odształcenia objętości i postaci. Prawo Hooke’a. Ściśliwość gazów. Prawo Daltona. Redukcja wskazań barometru i manometru do 0°. Baroskop”.

„Zderzenie ciał (sprężystych i niesprężystych). Spółczynnik tarcia. Lepkość. Ogólne wiadomości o prądach i wirach. Prawo Torricelli’ego. Ogólne wiadomości o ruchu płynów w rurach (zastosowania)”

zmienić na:

„Spółczynnik tarcia. Lepkość. Opór środowiska. Zasada maszyn latających, cięższych od powietrza. Spadek ciśnienia przy przepływie płynów w rurach”.

„Higrometrja”

zmienić na:

„Wilgotność bezwzględna i względna. Punkt rosy”.

„Mieszaniny, emulsje; roztwory. Dyfuzja; osmoza. Krzepnięcie roztworów”

zmienić na:

„Wzmianka o mieszaninach, emulsjach, roztworach. Dyfuzja, osmoza. Krzepnięcie roztworów (bez uwzględnienia punktu eutektycznego)”.

Na ćwiczenia przeznaczają się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VII.

„Ruch drgający prosty. Prędkość i przyspieszenie w ruchu harmonicznym. Najprostsze przypadki dodawania ruchów harmonicznym”

zmienić na:

„Ruch drgający prosty. Wzór na wychylenie. Nakładanie się fal (po drganiach poprzecznych i podłużnych)”.

Skreślić:

„Mechanizm tworzenia się fal głosowych”.

„Zasada Dopplera”

zmienić na:

„Zasada Dopplera (bez wzorów)”.

„Kąt najmniejszego odchylenia w pryzmacie”

zmienić na:

„Doświadczalne stwierdzenie istnienia kąta najmniejszego odchylenia w pryzmacie”.

Z nauki o polaryzacji należy pozostawić jedynie wiadomości wstępne, najelementarniejsze, poza tem opuścić „Wiadomości zasadnicze o metodach optycznych wyznaczania temperatury”, zagadnienie rozkładu energii w widmie sprowadzić do krótkiej wzmianki.

Na ćwiczenia z fizyki przeznaczają się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VIII.

„Pole magnetyczne ziemskie: zboczenie i nachylenie. Pojęcie o mierzeniu składowej poziomej magnetyzmu ziemskiego”

zmienić na:

„Pole magnetyczne ziemskie. Elementy magnetyzmu ziemskiego. Mapy magnetyczne”.

„Maszyny elektrostatyczne“

zmienić na:

„Pokaz jednej z maszyn indukcyjnych“.

W ustępie piątym programu „Odkrycia Galwaniego i Volty“ i t. d. skreślić „Zjawisko polaryzacji. Ognia z depolaryzatorami“.

Skreślić:

„Watmetry“.

Ognia i baterie termoelektryczne; zastosowania“.

O prądzie trójfazowym zostawić należy tylko wzmiankę; opis dynamaszyny o prądzie trójfazowym opuścić“.

„Motory elektryczne“

zmienić na:

„Zasada działania motorów elektrycznych“.

„Cechowanie ampermetru przy pomocy woltametr; kulomb i amper (raz jeszcze)“

zmienić na:

„Określenie ampera na podstawie elektrolizy“.

Dalej można pominąć:

„Wiadomości wstępne o sposobach wyznaczania ładunku elektronu“.

„Wiadomości ogólne o elektryczności atmosferycznej“.

Co się tyczy ciał promieniotwórczych, uwzględnić należy jedynie wiadomości najbardziej zasadnicze.

Na ćwiczenia przeznaczają się 2 godziny tygodniowo. Poza tem zwłaszcza w klasie VIII poświęcić należy część czasu na rozwiązywanie zadań.

7. Chemia. Klasa V. „Wiadomości wstępne“ należy ująć jak najzwięźlej i pojęcia ogólne, wskazane w tym dziale programu, wprowadzać, rozwijać i pogłębiać w miarę możliwości stopniowo w toku dalszej nauki na tle materiału faktycznego, podanego w następnych działach.

W ustępie pierwszym działu „Niemetale“ skreślić:

„(kataliza). Odwracalność reakcji“.

W dziale „Chlorowce“ skreślić „Wiązania atomowe“.

zmienić

„Krótki zarys tlenowych związków chloru“

na „Chloran potasu i kwas chlorowy“.

„Określenie chemiczne i fizyko chemiczne kwasów, zasad i soli“

zmienić na:

„Określenie chemiczne kwasów, zasad i soli“.

Skreślić:

„Pojęcie o teorii jonów“.

„Fabrykacja kwasu siarkowego“

zmienić na:

„Fabrykacja kwasu siarkowego sposobem kontaktowym“.

Skreślić w dalszym ciągu:

„Pojęcie o innych tlenowcach“.

Co do kwasu azotowego,

„Techniczne sposoby jego otrzymywania“

zmienić na:

„Sposób jego otrzymywania z powietrza (ogólne pojęcie). Saletry“.

Punkt

„Tlenki azotowe“

zmienić na:

„Tlenki azotowe (doświadczalnie tylko tlenek i dwutlenek azotu; o pozostałych wzmianka)“.

„Fosfor, fosforjak, chlorki fosforu, kwas fosforowy“.

zmienić na:

„Fosfor, kwas fosforowy, wzmianka o nawozach fosforowych“.

Skreślić:

„Znaczenie fosforu w przyrodzie. Zastosowanie fosforu“.

„Soda, jej fabrykacja“

zmienić na „Soda, jej fabrykacja sposobem Solvay'a“.

Skreślić „Cyjan“.

Pominąć monograficzne omówienie arsenu, boru, baru i manganu.

Na ćwiczenia przeznaczają się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VI. (Pierwsze półrocze).

Pominąć węglowodory nienasycone.

Skreślić:

„Chlorowcopochodne węglowodorów“, „Podział alkoholi na trzy grupy: pierwszo, drugo i trzeciorzędne“.

„Pojęcie o aldehydach i ketonach“

zmienić na:

„Pojęcie o aldehydach“.

Poprawić dalej wśród nazw kwasów „siarkowy“ na „stearowy“.

„Estry. Szybkość reakcji, reakcje odwracalne. Tłuszcze. Mydło Węglowodany. Glukoza. Sacharoza. Cukrownictwo. Mączka“

zmienić na:

„Estry. Tłuszcze. Mydło. Pojęcie o technologii mydła i świec. Glukoza. Sacharoza. Skrobia i jej hydroliza“.

Skreślić:

„Sulfanowanie, nitrowanie i chlorowanie związków aromatycznych. Kwas benzoowy“.

Na ćwiczenia przeznaczają się 2 godziny tygodniowo.

8. Matematyka. Klasa V. Usunąć z programu geometrii:

„Twierdzenie Desargues'a dla trójkątów o bokach odpowiednio równoległych.“

4. Proporcjonalność odcinków (metodą geometryczną). Dowód istnienia odcinków niespółmiernych. Twierdzenie Talesa dla odcinków spółmiernych. Definicja odcinków proporcjonalnych jako odcinków, wyznaczonych na ramionach kąta przez pęk prostych równoległych. Własności proporcji między odcinkami. Proporcjonalność odcinków, zawartych między płaszczyznami równoległymi“.

Klasa VIII.

Skreślić z działu 3 programu:

„zastosowanie indukcji do ustalenia twierdzenia o tożsamości wielomianów; dzielenie wielomianu przez wielomian (jednoznaczność dzielenia); podzielność wielomianu zmiennej x przez $x \pm a$ “.

9. Roboty ręczne. Klasa V. Chłopcy. Roboty z drutu i blachy. Obróbka szkła, w szczególności łączenie szkła ze szkłem, z drzewem i metalem.

Dziewczęta. Szycie, haft, krój,
albo introligatorstwo,
albo roboty drzewne piłkowe i początki obrabiania drutu, blachy
i szkła *).

B. Wydział humanistyczny.

1. Język polski. Klasa VII. W dziale lektury podstawowej należy nie uwzględniać „Ksiąg narodu“, zachowując jednak wybór z „Ksiąg pielgrzymstwa“, pominąć „Kordjana“, zmniejszyć wybór z „Beniowskiego“, przytem w żadnym razie nie wykraczać poza pieśni I — V, skreślić z działu lektury podstawowej, ale uwzględnić w dziale lektury uzupełniającej „Śluby panieńskie“; wybór innych utworów, czytanych w charakterze lektury uzupełniającej, ograniczyć stosownie do potrzeby.

Klasa VIII. Z działu lektury podstawowej usunąć „Przedświt“ i „Psalm dobrej woli“ oraz dialog Platona; zamiast wyboru liryk Asnyka ze szczególnem uwzględnieniem cyklów „W Tatrach“ i „Nad głębiami“ wprowadzić do tegoż działu: wybór utworów licznych Asnyka, Konopnickiej, Tetmajera, Wyspiańskiego, Kasprowicza.

2. Język łaciński. Klasa V. Przy lekturze wypisów pominąć Owidjusza.

Klasa VII. Pominąć urywki z Janickiego, Szymonowicza.

Klasa VIII. Pominąć urywki z Sarbiewskiego i Kochanowskiego
Punkt 1 b) programu zmienić na:

„b) Wypisy, ułożone z dzieł filozoficznych Cyserona, lub urywki z Roczników Tacyta, zależnie od przygotowania klasy.

Przy czytaniu wyjątków z dzieł filozoficznych Cyserona — niezbędne wyjaśnienia z zakresu filozofii greckiej“.

3. Język nowożytny obcy. Klasa VI. Odpowiednio do przejściowego zmniejszenia liczby godzin należy ograniczyć ilość lektury uzupełniającej obowiązkowej.

4. Historia. Klasa VI. Rozwijanie obowiązującego programu, którego charakter ramowy nie pozwala na żadne skreślenia, należy dostosować do zmniejszonej liczby godzin zapomocą pominięcia mniej ważnych szczegółów, dawniej uwzględnianych.

5. Geografia. Klasa VI. Należy przejść, tak samo jak w klasie VI wydziału matematyczno-przyrodniczego, geografię lądów i mórz pozaeuropejskich według programu, zamieszczonego powyżej w punkcie II A 3 niniejszej instrukcji.

6. Nauka o Polsce współczesnej. Klasa VIII. Jak w wydziale matematyczno-przyrodniczym (IIA4).

7. Przyrodoznawstwo. Klasa IV. Należy uwzględnić mniejszą liczbę przykładów, niż przy rozporządzaniu 3 godzinami tygodniowo, ale nie wprowadzać powierzchowności w ich opracowaniu, Dział C przykładu rozwinięcia programu winien zająć nie więcej niż 15 godzin.

*) Jak na II kursie seminarjów nauczycielskich (Program Nauki w Państwowych Seminarjach Nauczycielskich — Warszawa 1926, str. 218 i 219).

Na ćwiczenia przeznaczyć należy przeciętnie 1 godzinę tygodniowo, przytem jest pożądane stałe lub przygodne łączenie tych godzin po dwie w jedną całość.

Klasa V. Na ćwiczenia należy przeznaczyć również przeciętnie 1 godzinę tygodniowo.

8. F i z y k a z k o s m o g r a f i ą i c h e m i ą. Klasa VI. Punkt programu: „Swobodne spadanie i rzuty ciał“

zmienić na:

„Swobodne spadanie i rzut pionowy. Rzuty poziomy i ukośny (graficznie)“.

„Sposoby wyznaczania gęstości zapomocą piknometru“;

zmienić na:

„Wyznaczanie gęstości ciał piknometrem“.

„Wahadło i jego zastosowania“.

zmienić na:

„Wahadło proste i jego zastosowania“.

Skreślić „Ciepło właściwe gazów w stałej objętości i pod stałym ciśnieniem“.

Na ćwiczenia przeznaczyć należy 2 godziny tygodniowo.

Klasa VII. Chemja (w pierwszym półroczu).

„Wstęp“ należy ująć jak najzwięźlej i pojęcia ogólne, wskazane w tym dziale programu, wprowadzać, rozwijać i pogłębiać w miarę możliwości stopniowo w toku dalszej nauki na tle materiału faktycznego, podanego w następnych działach.

W ustępie pierwszym działu 2 („Niemetale“) skreślić „Kataliza“;

„Działanie metali na wodę i kwasy“

zmienić na:

„Działanie metali na kwasy“;

w ustępie trzecim skreślić: Wpływ temperatury na szybkość reakcji“, w dalszym ciągu skreślić: „Wiązania atomowe“, „Pojęcie o teorii jonów“, „Znaczenie fosforu w przyrodzie. Zastosowanie fosforu“.

Fizyka (w drugim półroczu).

Dodać na początku kursu:

„Krótkie wiadomości o ruchu drgającym“.

Skreślić w pierwszym ustępie punkt „Energja fali“.

„Wysokość; zjawisko Dopplera“

zmienić na:

„Wysokość; zjawisko Dopplera (bez wzorów)“.

„Uginanie się światła“

zmienić na:

„Wstępne wiadomości o uginaniu się światła“.

„Okulary, lupa, mikroskop, teleskop, przyrząd projekcyjny, aparat fotograficzny“

zmienić na:

„Okulary, lupa. Elementarne wiadomości o mikroskopie, teleskopie, przyrządzie projekcyjnym i aparacie fotograficznym“.

„Doświadczenie Younga i mierzenie długości fali“

zmienić na:

„Doświadczenie Younga. Długość fali świetlnej“.

„Fluorescencja i fosforescencja“

zmienić na:

„Krótkie wiadomości o fluorescencji i fosforescencji“.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

Klasa VIII.

„Ciała paramagnetyczne i diamagnetyczne“

zmienić na:

„Wzmianka o ciałach paramagnetycznych i diamagnetycznych“.

Skreślić:

„Zmienność magnetycznego pola ziemskiego“.

„Ogniwo termoelektryczne i jego zastosowania“.

„Watmetry“.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

9. Matematyka. Klasa V. Usunąć z programu geometrii:

„Twierdzenie Desargue'a dla trójkątów o bokach odpowiednio równoległych.“

4. Proporcjonalność odcinków (metodą geometryczną). Dowód istnienia odcinków niespółmiernych. Twierdzenie Talesa dla odcinków proporcjonalnych jako odcinków, wyznaczonych na ramionach kąta przez pęk prostych równoległych. Własności proporcji między odcinkami. Proporcjonalność odcinków, zawartych między płaszczyznami równoległymi“.

Wprowadzić natomiast do programu algebry:

„6. Równania kwadratowe z jedną niewiadomą (układanie i rozwiązywanie). Wyróżnik równania kwadratowego. Związek między spółczynnikiemi a pierwiastkami równania kwadratowego“.

Klasa VII. Nie przechodzić działów:

„Funkcje sumy i różnicy dwóch kątów“, łącznie z zamianą sum i różnic funkcyj na iloczyny i odpowiedniami równaniami trygonometrycznymi, oraz:

„Zastosowanie funkcyj trygonometrycznych do rozwiązywania trójkątów dowolnych (cztery przypadki zasadnicze).“

Pojęcie o zastosowaniach do miernictwa“.

Klasa VIII. Należy przejść działy, opuszczone w klasie VII w r. szk. 1928/29, a mianowicie:

„Zastosowanie funkcyj trygonometrycznych do rozwiązywania trójkątów dowolnych (cztery przypadki zasadnicze).“

Pojęcie o zastosowaniach do miernictwa“.

Podkreśla się wyraźnie, że w programie tej klasy nie ma obecnie systematycznego kursu geometrii analitycznej; przy opracowywaniu tematów, wskazanych w ustępie programu, zaczynającym się od słów: „Powtórzenie wiadomości o układzie spółrzędnych prostokątnych“ itd., nie tylko nie należy wykraczać poza granice, w tym ustępie wskazane, ale niema bynajmniej obowiązku wyczerpania wszystkich przykładów, wymienionych w zdaniu „W szczególności nadają się w tych warunkach do ułożenia“ itd. Należy tak ustalić liczbę i dobór przykładów i ćwiczeń, aby wykonanie tej części kursu nie zajęło więcej niż 15 godzin szkolnych.

Punkt programu:

„Indukcja matematyczna. Zastosowanie do wzoru dwumianowego Newtona dla wykładnika naturalnego“

zmienić na:

„Indukcja matematyczna na tle najprostszych przykładów“.

C. Wydział klasyczny (nowego typu).

1. Język polski. Klasa IV. Wobec zwiększenia liczby godzin wprowadzić do działu lektury podstawowej wybór z „Iljady“ i „Odysei“.

Klasa VI. W dziale lektury podstawowej należy ograniczyć wybór psalmów w przekładzie Kochanowskiego, z „Trenów“ wziąć tylko wybór (cztery — pięć), usunąć z tego działu A. Morsztyna, W. Potockiego, J. P. Woronicza.

Klasa VII. W dziale lektury podstawowej nie uwzględniać „Ksiąg narodu“, zachowując jednak wybór z „Ksiąg pielgrzymstwa“, przenieść z lektury podstawowej do lektury uzupełniającej „Śluby panińskie“ A. Fredry i wybraną tragedję Szekspira, przytem wydatnie zmniejszyć liczbę innych utworów, przeznaczonych przez nauczyciela do czytania w charakterze lektury uzupełniającej.

Klasa VIII. Z działu lektury podstawowej usunąć „Przedświt“ i „Psalm dobrej woli“; zamiast wyboru liryk Asnyka ze szczególnem uwzględnieniem cyklów „W Tatrach“ i „Nad głębiami“ wprowadzić do tegoż działu wybór utworów lirycznych Asnyka i Kasprowicza.

2. Filologia klasyczna. Klasa V. Język łaciński. Z autorów, wymienionych w programie, pominąć Owidjusza. Wiadomości z dziedziny życia politycznego i prywatnego Greków i Rzymian, omawiane dawniej na lekcjach kultury klasycznej, należy uwzględnić na lekcjach języka łacińskiego, który otrzymał o 1 godzinę więcej. W miarę możliwości i potrzeby należy również czytać na tych lekcjach urywki z wybranych autorów w polskim tłumaczeniu.

Klasa VI. Języki łaciński i grecki. Z programu języka łacińskiego skreślić lekturę uzupełniającą. Oprócz tego zmniejszyć zakres lektury łacińskiej podstawowej i lektury greckiej tak, aby starczyło czasu na przerobienie na lekcjach języka łacińskiego i greckiego punktów 1 i 3 dotychczasowego programu kultury klasycznej.

Klasa VII. Na lekcjach kultury klasycznej: wiadomości z dziedziny filozofji greckiej, potrzebne przy lekturze Platona i Cyserona; czytanie tragedji greckich w tłumaczeniu polskim wraz z niezbędnemi objaśnieniami, dotyczącemi teatru greckiego i budowy tragedji, jako przygotowanie do lektury tragedji greckiej w oryginale w klasie VIII. Inne wiadomości z kultury grecko rzymskiej należy uwzględniać przy lekturze autorów na lekcjach języka łacińskiego i greckiego.

Klasa VIII. Język łaciński. W lekturze Horacego pominąć „Listy“.

Kultura klasyczna. Obok niezbędnych wyjaśnień z tej dziedziny przy czytaniu autorów na lekcjach języka łacińskiego i greckiego, na lekcjach kultury klasycznej należy zająć się zebraniem, zestawieniem i uzupełnieniem wiadomości z kultury klasycznej, nabytych w ciągu uprzednich lat nauki filologii klasycznej, ze zwróceniem uwagi na związek, zachodzący między życiem współczesnem a starożytnością klasyczną.

3. Geografia. Klasa V. Należy przejść część geografji Polski, opuszczoną w klasie IV w drugiej połowie r. s. 1928/29. oraz geografję Europy, z wyłączeniem dwu największych państw kolonialnych: Wielkiej Brytanji i Francji, które będą opracowane łącznie z ich kolonjami w kursie klasy VI w r. s. 1930/31

Klasa VI. Należy przejść opuszczoną część kursu klasy V oraz kurs klasy VI, wskazany powyżej w punkcie II A 3 niniejszej instrukcji, ze skrótami, jakie się okażą niezbędne.

4. Nauka o Polsce współczesnej. Klasa VIII. Jak w wydziale matematyczno-przyrodniczym (II A4).

5. Przyrodoznawstwo. Klasa IV. W pierwszym półroczu należy przejść taki sam kurs, jak w klasie IV wydziału humanistycznego (a więc zastosować ten sam program, łącznie z uwagami, zamieszczonymi powyżej w ustępie pierwszym punktu II B 7 niniejszej instrukcji), w drugim półroczu — kurs klasy V tegoż wydziału.

Na ćwiczenia praktyczne przeznaczyć należy przeciętnie połowę czasu, t. j. 2 godziny tygodniowo.

6. Fizyka z chemią. Należy zastosować w roku szkolnym 1929/30 następujący program skrócony:

Klasa VII. (3 godziny tygodniowo, z tych 2 przeznaczone na ćwiczenia).

Fizyka. Mierzenie i jednostki. Mierzenie długości, objętości, czasu. Nonjusz, mensura, metronom.

Jednostki zasadnicze i pochodne.

Ruch postępowy jednostajny i zmienny. Prędkość i przyspieszenie. Zasady Newtona (druga zasada jedynie w zastosowaniu do sił stałych i ruchów prostoliniowych); siła; masa. Dodawanie i rozkładanie sił.

Zjawiska ciężkości. Ciężar i jego stosunek do masy. Waga. Swobodne spadanie ciał.

Gęstość. Wyznaczanie gęstości zapomocą piknometru.

Praca i sprawność. Energja (kinetyczna i potencjalna). Zasada zachowania energii. Machiny proste, jako ilustracja tej zasady.

Prawo Pascala i jego zastosowania. Ciśnienie w cieczy pod wpływem siły ciężkości. Prawo Archimedesza; pływanie ciał. Wyznaczanie gęstości zapomocą wagi hydrostatycznej i areometru.

Ciśnienie w gazach. Manometry. Ciśnienie atmosferyczne. Barometr rtęciowy. Aneroid. Prawo Boyle'a-Mariotte'a. Pompa pneumatyczna.

Temperatura — rozszerzalność ciał stałych i ciekłych. Termometry. Rozszerzalność gazów. Wzmianka o termometrze gazowym.

Pomiar ciepła metodą mieszania wody.

Zmiana stanu skupienia i zależność temperatury topnienia i wrzenia od natury cieczy i ciśnienia zewnętrznego.

Para nasycona. Różnica między gazem a parą. Wilgotność.

Ciepło jako energja. Maszyna parowa tłokowa, najważniejsze stadja jej rozwoju *).

Wiadomości elementarne z chemji.

(Ogółem 15—20 godz. w końcu roku szkolnego).

Skład powietrza. Tlen. Usunięcie tlenu z powietrza drogą utleniania żelaza (miedzi). Otrzymywanie tlenu z tlenku rtęci. Azot, jako składnik powietrza.

Woda jako związek. Jej skład chemiczny. Wodór; spalanie wodoru.

Pojęcie o związkach chemicznych i ciałach prostych, o reakcjach chemicznych.

Prawo zachowania masy. Prawo stałości składu. Prawo wielokrotności stosunków na przykładach CO , CO_2 , H_2O , H_2O_2 .

*) Nauka o cieple — jak w programie gimnazjum klasycznego dawnego typu z r. 1923 z drobnymi różnicami.

Cząsteczka ciał złożonych i prostych. Atomy. Pierwiastki.

Użycie symboli chemicznych.

Spalanie siarki. Dwutlenek siarki i kwas siarkowy. Kwas siarkowy. Saletra i kwas azotowy. Chlorek azotu, chlorowódz i kwas solny. O otrzymywaniu tęg (wodorotlenku sodowego). Otrzymywanie z wapienia tlenku i wodorotlenku wapniowego.

Pojęcie o kwasach, zasadach i solach. Reakcja zobojętnienia.

Węgiel. Dwutlenek węgla. Kwas węglowy i węglany. Węglowodory. Żelazo. Rudy żelazne. Żelazo kowalne. Stal.

Klasa VIII. (3 godziny tygodniowo, z tych przeciętnie 1 przeznaczona na ćwiczenia).

Fizyka. Tworzenie się fal w ośrodkach sprężystych. Fale podługne i poprzeczne. Prędkość i długość fali. Odbijanie się fal. Interferencja fal (Fale stojące).

Warunki fizyczne tworzenia się głosu. Fale głosowe. Prędkość głosu. Odbijanie się głosu: echo.

Promieniowanie jako odrębny rodzaj energii. Promieniowanie ciemne i jasne. Przezroczystość. Pochłanianie. Termometr jako uniwersalny przyrząd do badania promieniowania.

Prędkość światła. Prostolinjowe rozchodzenie się promieniowania.

Odbijanie się i rozpraszanie promieniowania. Tworzenie się obrazów w zwierciadłach płaskich i kulistych.

Zjawisko załamania. Całkowite wewnętrzne odbicie. Przechodzenie promieni przez płytę o ścianach równoległych i przez pryzmat. Zjawisko rozszczepienia.

Tworzenie się obrazów w soczewkach wypukłych. Okulary, lupa. Elementarne wiadomości o mikroskopie, teleskopie, przyrządzie projekcyjnym, aparacie fotograficznym.

Niewidzialne części widma. Różne typy widm. Zasada analizy widmowej.

Barwy ciał.

Magnesy. Bieguny. Prawo Coulomba.

Elektryzowanie ciał przez pocieranie. Przewodniki i izolatory. Indukcja elektrostatyczna.

Potencjał elektryczny. Kondesatory i ich pojemność. Rola dielektryku.

Prąd elektryczny. Pole magnetyczne prądu. Galwanoskop. Ciepło w obwodzie prądu. Opór elektryczny. Prawo Ohma. Ampermetr. Elektromagnes.

Indukcja prądów; prawo Lentza. Dynamomaszyna; motor elektryczny. Transformatory; cewka Ruhmkorffa.

Dzwonek elektryczny; telegraf; telefon; światło elektryczne.

Mierzenie energii elektrycznej.

Dysocjacja; jony. Zjawisko i prawa elektrolizy.

Ogniwa elektryczne. Akumulatory.

Wyładowanie elektryczne w gazach rozrzedzonych. Promienie katodowe i kanalikowe. Promienie Röntgena.

Wiadomości elementarne o ciałach promieniotwórczych.

Drgania i fale elektromagnetyczne. Wiadomości elementarne z radjofonji.

7. **Matematyka**. Klasa VI. Opuścić dział 4 programu algebry, t. j. rozszerzenie pojęcia wykładnika i logarytmu.

Z działu 4 programu geometrii opuścić:

„Obliczanie pól powierzchni wielościanów. Objętość graniastosłupów“.

Klasa VII. Przejść dział 4 programu algebry dla klasy VI, opuszczony w tej klasie w r. s. 1928/29.

Opuścić następujące działy programu klasy VII:

„1. Indukcja matematyczna. Dwumian Newtona dla wykładnika naturalnego“.

3, t. j. kurs trygonometrii.

Klasa VIII.

Przejść część kursu trygonometrii, opuszczoną w klasie VII-ej w r. s. 1928/29, a więc:

Funkcje sumy i różnicy dwóch kątów. Rozwiązywanie trójkątów dowolnych (cztery przypadki zasadnicze). Miara teoretyczna kątów. Odpowiednie zastosowania do zadań geometrycznych i fizycznych.

153.

L. O. 1679/29.

Kraków, dnia 24 sierpnia 1929 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Inspektorów szkolnych na obszarze Województwa Kieleckiego — w sprawie „Tygodnia Dziecka“.

Na terenie Województwa Kieleckiego został zorganizowany Wojewódzki Komitet „Tygodnia Dziecka“, którego zadaniem jest urządzenie do dnia 15 października b. r. imprez dochodowo propagandowych.

Pragnąc, by akcja ta znalazła jaknajwiększe zrozumienie i poparcie wśród szerokich mas ludności zarówno miejskiej jak i wiejskiej, proszę PP. Dyrektorów i Inspektorów Szkolnych zainteresować się wraz z podległym im personelem nauczycielskim tą akcją oraz zachęcić do wzięcia w niej jaknajszerszego udziału.

Równocześnie zezwalam na zawieszenie zajęć w trzech najniższych klasach gimnazjów, na I kursie seminarjum, jakoteż i w szkołach powszechnych, — na przeciąg jednego dnia, w celu urządzenia, po porozumieniu się z miejscowymi Komitetami — „Dnia święta dziecka“.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

154.

L. O. 1805/29.

Kraków, dnia 18 września 1929 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu — w sprawie odezwy dzieci angielskich.

Stosownie do rozporządzenia Ministerstwa WR i OP. z d. 5 września 1929 Nr. I. Prez. 4678/29 ogłaszam poniżej w przekładzie polskim tekst pozdrowienia

dzieci szkolnych angielskich, skierowanego do dzieci szkolnych całego świata. Z treścią tego pozdrowienia należy zaznaczyć młodzież szkolną.
Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

„Posłanie dobrej woli 1929, od dzieci szkolnych w Angli. Dzieci szkół angielskich przesyłają ten oto wyraz dobrej woli i dobrej nadziei wszystkim chłopcom i dziewczynkom innych krajów:

Życzymy wam wszystkim radości i powodzenia w pracy i zabawie. Mamy nadzieję, że będziecie wszyscy szczęśliwi, gdziekolwiek żyjecie, i że połączycie się z nami w przesyłaniu tego pozdrowienia wszystkim dzieciom na świecie.

My, dzieci angielskie, nie wiemy co wojna, ale rodzice nasi wiedzą, a my modlimy się, żeby Lidze Narodów powiodło się zjednoczyć wszystkie narody w duchu pokoju i miłości.

Mamy nadzieję, że wszystkie wynalazki przyszłości pomogą nam będą, by poznać was lepiej. Wtedy, być może, zamiast wojennych, specjalne okręty będzie się budowało, aby zawozić nas do was dla zobaczenia się z wami. Myślimy o pokoju przez całe życie i bądźmy zawsze przyjaciółmi, gdyż należymy do jednej wielkiej rodziny.

Niechaj ten dzień dobrej woli poprzedza każdy dzień w roku, który się stanie dniem dobrej woli.

Pozdrowienie wszystkim narodom. Pokój wszystkim ludom“.

155.

L. O. 1758/29.

Kraków, dnia 10 września 1929 r.

Do

Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu — w sprawie międzynarodowego dnia oszczędności — akcji P. K. O. w szkołach.

Ministerstwo WR. i OP. zawiadomiło rozporządzeniem z dnia 5 września 1929 Nr. II. 23282/29, że w dniu 31 października b. r. przypada międzynarodowy dzień oszczędności. Poczłowa Kasa Oszczędności w celu zachęcenia młodzieży do pewnej systematyczności w oszczędzaniu przeprowadza w porozumieniu z Ministerstwem akcję, polegającą na premjowaniu pieniężnem tych uczniów, właścicieli książeczek oszczędnościowych P.K.O., którzy przy systematycznym składaniu oszczędności wykażą się jaknajwiększą ilością wpłat na te książeczki, a najmniejszą ilością dokonanych z nich wypłat.

W związku z tem polecam Dyrekcjom i PP. Inspektorom Szkolnym wezwać młodzież szkolną do wzięcia udziału w konkursie i podać jej następujące warunki tego konkursu:

1) udział w konkursie mogą brać ci uczniowie (nice), którzy są właścicielami książeczek oszczędnościowych P. K. O. przynajmniej od dnia 1-go stycznia 1929 r. i posiadają przynajmniej osiem pozycji wpłat wyszczególnionych w książeczce oszczędnościowej.

2) a. premje w wysokości zł 20— otrzymają ci uczniowie, właściciele książeczek oszczędnościowych, którzy wykażą się systematycznym składaniem swych oszczędności na książeczki P. K. O. oraz niepodejmowaniem tychże

b. premje w wysokości zł 10— otrzymają ci uczniowie, którzy przy systematycznym składaniu oszczędności wykażą się jak najmniejszą ilością pozycji „wypłat“ z książeczki oszczędnościowej.

Na pokrycie wyżej wymienionych premij przeznacza P. K. O. ryczałtową kwotę 10.000 zł.

Na dzień 31 października szkoły winny przygotować wykazy uczniów, mogących w myśl wyżej podanych warunków brać udział w konkursie. Wykazy te winny zawierać pozycje:

a) Numer danej książeczki oszczędnościowej P. K. O.

b) Imię i nazwisko jej właściciela,

c) Ilość skutecznie wpłaconych wpłat,

d) Ilość dokonanych wypłat.

Dyrekcje i PP. Inspektorzy Szkolni przedłożą Kuratorjum powyższe wykazy w nieprzekraczalnym terminie do dnia 15 listopada b. r.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

156.

L. O. 1750/29.

Kraków, dnia 11 września 1929 r.

Do

Dyrekcji gimnazjów państwowych w Okręgu — w sprawie przepisów rachunkowo-kasowych.

Nawiązując do zarządzenia, ogłoszonego w Dz. Urz. Kuratorjum Nr. 10 z r. 1929 w sprawie przepisów rachunkowo-kasowych, polecam Dyrekcjom na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z dnia 13 lipca 1929 Nr. I. R. 8609/29 stosować przy wykonaniu przepisów, ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa WR. i OP. Nr. 7 (214) z r. 1929 poz. 104 instrukcję podaną pod b).

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

a) Instrukcja

dla Kuratorów Okręgów Szkolnych w sprawie wykonania przepisów rachunkowo-kasowych dla Dyrekcji Gimnazjów Państwowych, ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 7 (214) z 1929 r. poz. 104.

Do § 1. Kuratorja czuwają nad właściwym podziałem przez Dyrekcje Gimnazjów sum, osiągniętych z taks administracyjnych na fundusz specjalny Ministerstwa i pozostawionych do dyspozycji Dyrekcji, oraz nad ściśmym wykonaniem przez Dyrekcje Gimnazjów przepisów rachunkowo-kasowych.

Do § 2. Przychodami budżetowymi, wynikającymi z działalności Dyrekcji Gimnazjów Państwowych, administrują Kuratorja Okręgów Szkolnych.

Do § 4. Kuratorja rozsyłają Dyrekcjom Gimnazjów Państwowych odpowiednie ilości kwitarjuszów z wypełnioną nazwą Kuratorjum oraz numeracją i prowadzą ich ewidencję, jak druków ściśłego zarachowania.

Do § 7. Kuratorjum obowiązane jest dokonać cenzury nadsyłanych dokumentów pod względem merytorycznym (w Wydziale merytorycznym), a następnie pod względem rachunkowym (w Oddziale Finansowym). Dokumenty przechowuje Oddział Finansowy na zasadach ogólnych.

Do § 8 i 9. Jeden egzemplarz zatwierdzonego planu finansowo-gospodarczego jak również akceptowanego sprawozdania z wykonania planu finansowo-gospodarczego Kuratorjum w ciągu miesiąca po otrzymaniu od Dyrekcji winno nadesłać do Ministerstwa, drugie zatwierdzone egzemplarze zwrócić Dyrekcji, trzecie egzemplarze pozostawić do swej dyspozycji.

b) Instrukcja

dla Dyrekcji Gimnazjów Państwowych w sprawie wykonania przepisów rachunkowo-kasowych, ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 7 (214) z 1929 r. poz. 104.

Do § 3. Druki na księgi: 1) kontrolę opłat uczniów; 2) dziennik kasowy; 3) księgi bibliotek; 4) księgę materiałową, nabywają Dyrekcje według wskazań Kuratorjum.

Druki na księgę inwentarza nabywać należy w Biurze Druków Ministerstwa Skarbu.

Do § 5. Podaje się wypełniony przykładowo arkusz dziennika kasowego. Różnicę, wynikającą między pozostałością we własnej kasie, a pozostałością na rachunku bieżącym (względnie na rachunku P. K. O.), Dyrektor przy kontroli okazuje w gotówce (n. p. w przytoczonym przykładzie w dniu 1 września należy okazać 15 zł, jak wynika $465 \text{ zł} - 450 \text{ zł} = 15 \text{ zł}$).

Do § 6. Wszelkie straty gotówkowe mogą być odpisane w dzienniku kasowym tylko na podstawie zezwolenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Do § 7. W związku z wprowadzonym kontem rachunku bieżącego w dzienniku kasowym Dyrekcje nie będą prowadzić księgi rachunku bieżącego w/g wzoru Nr. 34 do § 172 i 173 Instrukcji dla Kas Skarbowych. Przy sporządzaniu wyciągu z obrotów na rachunku bieżącym (wzór Nr. 5) należy w rozchodzie każdego miesiąca podać sumę zrealizowanych w danym miesiącu przez Kasę Skarbową zleceń wypłaty.

Do § 11. Konta księgi materiałowej winne wykazać rodzaje przedmiotów i materiałów. Przedmioty zapisane w księdze wydaje się za pokwitowaniem (n. p. szkło chemiczne, odczynniki). Rozchód materiałów zużywanych w drobnych ilościach może być zapisany po rozchodowaniu całej ilości lub jej części w ogólnej formie n. p. „zużyto w okresie czasu od 2/I do I/V 1930 r. 20 sztuk stalówek“. — Specjalną uwagę należy zwrócić na prowadzenie kont opału. Przed kontami opału należy wkleić do księgi pismo Kuratorjum, wyznaczające normę opału dla szkoły.

Zużycie opału ponad ustaloną normę wymaga pisemnego absolutorjum ze strony Kuratorjum Okręgu Szkolnego. Prowadzenie kont opału winno ilustrować rzeczywistość.

Na przychód więc należy zapisać nabycie opału na podstawie każdego rachunku, w rozchodzie należy wykazać każdą wydaną ilość.

Opał zasadniczo winien być wydawany na dłuższe okresy czasu, przyczem woźny (starszy) może kwitować odbiór opału na oddzielnej kartce, zamiast w księdze. Pokwitowania należy przechować przy księdze.

Podaje się wypełniony przykładowo arkusz księgi materiałowej.

(tablice na str. 292, 293 i 294).

Nr. bieżący	Data	DOKUMENTY	K a s a											
			R o z											
			Przychód		Przelano na fundusz M-stwa WR. i OP.		Wydatki na gry i zabawy ruchowe		Pomieszczenie		Opał, światło, utrzymanie porządku		Wydatki biurowe	
			zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr
		Saldo z ubiegłego roku szkolnego												
		Wrzesień												
1	20	Wpłynęło w/g kwitów Nr. 1—10	550	—										
2	"	Przelano na fundusz Ministerstwa			275	—								
3	"	Za papier kancelaryjny w/g rachunku											10	—
4	"	Wniesiono na rachunek bieżący												
		razem w miesiącu sprawozdawczym	550	—	275	—							10	—
		Październik												
5	10	Zleceń Nr. 154601 za pomoce nauk.												
6	15	Wpłynęło w/g kwitów Nr. 10—25	820	—										
7	"	Przelano na fund. M-stwa w CKP			410	—								
8	"	Wniesiono na rachunek bieżący												
9	22	Rachunek za naftę i spirytus									10	—		
10	24	Zleceniem Nr. 154602 zaliczkowo na wydatki												
11	25	Rachunek na reperacje piłki					20	—						
12	"	Rachunek za tablicę												
13	"	Abonament telefon. za IX											30	
		razem w miesiącu sprawozdawczym	820	—	410	—	20	—	—	—	10	—	30	—
		do miesiąca sprawozdawczego	550	—	275	—	—	—	—	—	—	—	10	—
		razem od początku roku szkolnego	1370		685		20				10		40	

OPŁAT UCZNIOWSKICH

własna													Rachunek bieżący						UWAGI Pozycja ks. inwentarzo- wej, biblio- teki wzglę- nie materia- łowej.		
chód													Nr..... Kasy Skarbowej (Konto P. K O)								
Urządzenie lo- kali szkolnych		Pomoce naukowe		Różne						Razem rozchód		Pozostałość		Przychód		Rozchód		Pozostałość			
zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł		gr	
												200	—					200	—		
												750	—								
												275	—								
												10	465	—						ks. materj. f. 10 poz. 1.	
														250	—			450			
												285	—		250	—					
			300	—								300	165	—			300	—	150	—	ks. inw. Dz. I poz. 27.
													985	—							
												410	575	—							
														400	—			550	—		
			5	—								15	560	—						ks. mat. f. 9. p. I f. 10 p. I.	
																	200	—	350	—	
												20	540	—							
150	—											150	390	—						ks. inw. Dz. IV poz. 1.	
												30	360	—							
150	—	305	—	—	—	—	—	—	—	—	—	925	—	—	400	—	500	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	285	—	—	250	—	—	—	—		
150		305	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1210	—	—	650	—	500	—	—		

KSIĘGA MATERJAŁOWA

Wzór Nr. 9.

Przychód									Razchód					Pozostałość				
Nr. porządkowy	Data	Przedmiot	Źródło nabycia	Ilość	Cena jednostkowa		Ogólna wartość		Uwagi	Nr. porządkowy	Data	Przedmiot	Komu wydano	Ilość	Pokwitowanie	Data	Ilość	Uwagi
					zł	gr	zł	gr										
Przykład I. (konto opału — węgiel)																		
1	10/XI	Węgiel górnośląski kostka Nr. 1.	Firma NN.	10 t.	60	—	600	—		1	22/XI		woźnemu	5 t.				
										2	29/XI		woźnemu	5 t.				
Przykład II. (konto papier kancel.)																		
1	1/IX	Papier linjowany	sklep NN.	(arkuszy) 100	5	5	—			1	1/X		zużyto w ciągu miesiąca	100				

157.

L. O. 1770/29.

Kraków, dnia 11 września 1929 r.

Do

**Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu —
w sprawie mieszkań w domach urzędniczych.**

Zawiadamiam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z dnia 6 września 1929 r. Nr. II. 22647/29, że wobec zapytania jednego z Urzędów Wojewódzkich, czy nauczyciele szkół powszechnych mają prawo do otrzymywania mieszkań w państwowych domach urzędniczych, Ministerstwo Robót Publicznych, wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 16 sierpnia 1929 r. L. Dz. X. 1916/29, co następuje:

„Ponieważ w myśl postanowień art. 1 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o budowie publicznych szkół powszechnych (Dz. Ust. R. P. Nr. 18 poz. 144) gminy obowiązane są dostarczać pomieszczenia dla nauczycieli szkół powszechnych, przeto władze państwowe mogą nauczycielom oddawać pomieszczenia w budynkach państwowych tylko w tych wypadkach, gdy odnośne pomieszczenia okażą się zbędne dla potrzeb władz i urzędów państwowych, względnie dla potrzeb lokalnych urzędników i funkcjonariuszów państwowych, i oddanie danego pomieszczenia nauczycielowi na mieszkanie wobec braku reflektantów jest jedynie zabezpieczeniem lokalu od pozostawienia go w stanie bezużytecznym“ —

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

158.

L. O. 1860/29.

Kraków, dnia 23 września 1929 r.

Do

**Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół
zawodowych, seminarjów nauczycielskich, oraz Inspektorów szkol-
nych w Okręgu — w sprawie współdziałania w pracy nad wycho-
waniem i nauczaniem młodzieży.**

Wychowanie i nauczanie młodzieży szkolnej, kształcącej się w danej miejscowości, bez względu na typ szkoły, do której ta młodzież uczęszcza, w jednakim stopniu obchodzić winna ogół nauczycielstwa, pracującego w tej miejscowości w różnych szkołach, przede wszystkim zaś kierowników szkolnictwa w danym środowisku.

Zdarza się niejednokrotnie, że bogate i ciekawe doświadczenia jednej szkoły pozostają wyłączną jej własnością i nie oddziałują na zewnątrz, że zasoby jej i urządzenia są tylko częściowo wyzyskane, podczas gdy inne szkoły są ich pozbawione i nabyć ich nie mogą, zdarza się również, że zabiegi wychowawcze poszczególnych szkół oraz prace samowychowawcze młodzieży nie przynoszą takich rezultatów i korzyści, jakieby mogły przynieść, gdyby kierunek działania różnych szkół w jednej miejscowości był szarmonizowany, wysiłki zaś zjednoczone bądź dla łatwiejszego pokonania spotykanych trudności bądź pełniejszego wyzyskania sprzyjających okoliczności.

Aktualną więc i ważną jest sprawa skupienia i skoordynowania w miejscowościach o kilku szkołach różnego typu wszystkich zasobów, doświadczeń i sił, oddanych wychowaniu młodzieży oraz stworzenie warunków, któreby dały wymianę doświadczeń i podniesienie w skutku poziomu szkoły i powagi nauczycielstwa.

Powierzając tę sprawę rozwadze pp. dyrektorów i inspektorów szkolnych, Kuratorjum ze swej strony uważa za celowe powołanie do życia w większych ośrodkach szkolnych stałych instytucji porozumiewawczych, złożonych z przedstawicieli poszczególnych szkół typu średniego i inspektora szkolnictwa powszechnego, któreby były zdolne zorganizować zwartą opinię pedagogiczną i regulować stosunki wszystkich szkół, całego nauczycielstwa i młodzieży szkolnej w danej miejscowości. Tam, gdzie one już powstały, wyniki są bardzo korzystne i ta właśnie okoliczność uprawnia do pełnego ich wszędzie popierania.

Kuratorjum nie próbuje określać szczegółowo zakresu działania takich komisji porozumiewawczych, zależnego od terenu i jego lokalnych potrzeb, pozostawiając rzecz inicjatywie odpowiedzialnych w każdej miejscowości czynników szkolnych, przewiduje jednak potrzebę:

a) współpracy w dziedzinie opieki pozaszkolnej nad młodzieżą (dojazdy do szkół, stacje, uczęszczanie na widowiska, zachowanie się w miejscach publicznych).

b) organizowanie współżycia młodzieży różnych zakładów (wspólne obchody i uroczystości zwłaszcza państwowe, międzyszkolne zawody, święta przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, międzyszkolne organizacje młodzieży, kulturalne rozrywki międzyszkolne i t. d.).

c) urządzania lekcji pokazowych, na które byliby zapraszani nauczyciele różnych szkół, interesujący się danym przedmiotem i dyskusyj nad nimi.

d) porozumiewanie się w sprawie wzajemnego rzystania z urzędów szkolnych, pracowni, pomocy naukowych i t. p.

Kuratorjum z rozpowszechnienia Komisji porozumiewawczych spodziewa się zbliżenia szkół różnego typu do siebie, zapoznania się nauczycielstwa między sobą na tle wyników pracy, w różnych osiąganych warunkach, podniesienia w następstwie roli szkolnictwa i nauczycielstwa, jako twórczego kulturalnie elementu społecznego.

Do zorganizowania takiego współdziałania Kuratorjum zobowiązuje dyrektorów szkół typu średniego w porozumieniu z inspektorami szkolnictwa powszechnego, o powstawaniu zaś Komisji porozumiewawczych i ich zamierzeniach poleca przysyłać odpowiednie sprawozdanie.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

159.

L. I. KN. 5234/29.

Kraków, dnia 14 września 1929 r.

Do

Rady Szkolnej Miejskiej w Krakowie, Rad Szkolnych Powiatowych, Inspektorów Szkolnych, oraz Dyrekcyj państwowych i prywatnych seminarjów i kursów nauczycielskich w Okręgu — w sprawie kontaktu między Panami Inspektorami Szkolnymi a Dyrekcjami państwowych i prywatnych seminarjów nauczycielskich.

Celem możliwie najbardziej wszechstronnego i istotnie praktycznego przygotowania kandydatów dwóch najwyższych kursów zakładów kształce-

nia nauczycieli do zawodu uważa Kuratorjum za konieczny ścisły kontakt między Panami Inspektorami Szkolnymi a Dyrekcjami zakładów kształcenia nauczycieli. Aby ten kontakt nawiązać i ustalić najodpowiedniejsze, przystosowane do miejscowych warunków normy postępowania, pożądana byłaby konferencja Pana Inspektora z Dyrektorami znajdujących się na terenie powiatu zakładów kształcenia nauczycieli.

Najważniejsze momenty, wiążące się z poruszonem tu zagadnieniem, byłyby następujące: Ponieważ nawet niektóre państwowe seminarja nie posiadają własnych szkół ćwiczeń, nie mówiąc już o prywatnych, które prawie z reguły muszą posługiwać się szkołami powszechnymi jako zastępczymi szkołami ćwiczeń, nieobojętną dla celowego i racjonalnego kształcenia zastępów przyszłych nauczycieli staje się kwestja doboru nauczycielstwa do zastępczych szkół ćwiczeń. Panowie Inspektorowie powinni przeznaczać do tych szkół najbardziej wyborowe siły z danej miejscowości, dające gwarancję, że doskonałą metodą pracy, głębszem wnikaniem w duszę dziecięcą i znajomością nowszych prądów pedagogicznych potrafią stać się wzorem i bodźcem do pracy dla adeptów zawodu. Zdarzającej się tu i ówdzie niechęci nauczycielstwa do lekcji pokazowych dla uczniów seminarjum, ograniczenie się do szablonowego wypełnienia warunków, objętych umową, jak również zdarzającego się jeszcze niekiedy wyciągania nadmiernych zysków z pracy instruktorskiej nie można tolerować.

Ponieważ nie jest rzeczą pożądaną, by uczniowie odbywali całą swą praktykę wyłącznie w jednej szkole, należałoby umożliwić słuchaczom IV i V kursu seminarjum hospitowanie także innych szkół w powiecie o zróżnicowanym typie, przyczem szczególnie należałoby polecić młodzieży możliwie dokładne zwiedzenie szkół, posiadających należyte zorganizowaną pracę wychowawczą. Hospitację szkół należy po porozumieniu się obu zainteresowanych czynników tak urządzić, by normalna praca szkół powszechnych nie uległa z jednej strony zakłóceniu, z drugiej by młodzież seminarjum mogła widzieć normalne, pełne życie szkolne. Osobista obecność Pana Inspektora Szkolnego przy niektórych z tych hospitacji byłaby bardzo pożądana.

Ponieważ abiturjenci zakładów kształcenia nauczycieli przed rozpoczęciem pracy zawodowej powinni obznajomić się praktycznie w ogólnych zarysach z administracją szkolną, zechcą Panowie Inspektorowie Szkolni czyto osobiście czy za pośrednictwem doświadczonego kierownika szkoły udzielać na prośbę Dyrekcji zakładów kształcenia nauczycieli młodzieży odpowiednich wskazówek, pokazać jej kancelarię szkolną, zaznajomić z najważniejszymi drukami itd.

Uczestnictwo Panów Inspektorów Szkolnych w lekcjach praktycznych uczniów seminarjów czyto we własnych czy w zastępczych szkołach ćwiczeń, udzielanie wskazówek ogólnej natury na konferencjach przygotowawczych czy krytycznych, porozumiewanie się z Dyrektorem zakładu kształcenia nauczycieli w sprawach praktyki pedagogicznej z punktu widzenia realnych potrzeb dzisiejszej rzeczywistej szkoły powszechnej, ewentualne uczestnictwo Panów Inspektorów Szkolnych w tych posiedzeniach Rad Pedagogicznych, które mają na celu organizowanie praktyki pedagogicznej wreszcie częstsze niż dotąd wykorzystywanie zastrzeżonego w seminarjalnym regulaminie egzaminów dojrzałości prawa obecności w czasie tego egzaminu mogłoby zda-

niem Kuratorjum przyczynić się w znacznym stopniu do podniesienia wartości fachowego wyszkolenia przyszłych nauczycieli szkół powszechnych.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

160.

L. I. K. N. 5491/29.

Kraków, dnia 17 września 1929 r.

Do

Pp. Przewodniczących Komisji egzaminacyjnych dla egzaminu na nauczycieli publicznych szkół powszechnych, oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu — w sprawie praktycznego egzaminu na nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

I. W związku z ogólnem brzmieniem § 11 regulaminu dla praktycznego egzaminu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. WR. i OP. z dnia 10 stycznia 1929 r. Nr. 1/208) Kuratorjum wyjaśnia, że wymagania przy Kollokwium z przedmiotów pedagogicznych winny odpowiadać zakresowi programowi przedmiotów pedagogicznych w państwowych seminarjach nauczycielskich z uwzględnieniem pogłębienia zdobytego podczas samodzielnej pracy nauczycielskiej zdającego.

Przy Kollokwium winien zdający wykazać także znajomość biurowości w zakresie kancelarii szkoły powszechnej wszystkich stopni organizacyjnych, znajomość biurowości Dozoru Szkolnego i ogólnie Rady Szkolnej, a nadto znajomość organizacji szkolnictwa.

II. Kuratorjum przypomina pp. Inspektorom i Kierownikom Szkół obowiązek kierowania praktyką pedagogiczno-dydaktyczną młodych sił nauczycielskich, powołując się na swój okólnik, ogłoszony w Dz. Urz. Kuratorjum z dnia 8 lutego 1929 r. Nr. 2, poz. 17. Egzamin praktyczny będzie w dużej mierze sprawdzianem, czy kierownictwo to było w należyty sposób wykonywane.

III. Panowie przewodniczący Komisji zakomunikują Kuratorjum w terminie do dnia 5 października 1929 r. liczbę kandydatów zgłoszonych do dnia 30 września b. r. do praktycznego egzaminu na nauczycieli szkół powszechnych w ich Komisji. Pp. Inspektorowie wyślą podania do właściwych Komisji.

IV. Jakkolwiek okres doświadczeń jest jeszcze krótki, Kuratorjum za-pytuje p. p. Przewodniczących Komisji jak dużą liczbę zdających może przeegzaminować ich Komisja w okresie jesiennym, bez szkody dla obowiązkowych normalnych zajęć egzaminatorów.

Rzecz oczywista, że chodzi tu o liczbę przybliżoną.

V. Jako termin rozpoczęcia egzaminu praktycznego w okresie jesiennym br. Kuratorjum naznacza dzień 5 listopada 1929 r., godzina 8-ma rano, we wszystkich Komisjach na terenie Okręgu Szkolnego (§ 1 litera b. regulaminu.

VI. Treść niniejszego okólnika podadzą p. p. Przewodniczący Komisji do wiadomości p. p. Egzaminatorów zaś p. p. Inspektorowie do wiadomości nauczycielstwa za wyjątkiem punktów III. i IV.

Odpowiedzi na punkty III. IV niniejszego okólnika Kuratorjum oczekuje najpóźniej do dnia 5/X. 1929 r.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

161.

L. II. 8685/29.

Kraków, dnia 29 sierpnia 1929 r

Do

Dyrekcji państwowych gimnazjów w Okręgu — w sprawie taks szkolnych.

Z mocą obowiązującą od początku roku szkolnego 1929/30, zatem od dnia 1 września 1929 r., Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wprowadziło w szkołach średnich ogólnokształcących na okres roku szkolnego 1929/30 następujące taksy:

1. Taksa wstępna dla uczniów wступujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej 3 zł
2. Taksa za egzamin wstępny do klasy II-ej lub wyższej oprócz VIII-ej państwowej szkoły średniej 10 zł
3. Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów 4 zł
4. Taksa za egzamin wstępny do klasy VIII-ej państwowej szkoły średniej 20 zł
5. Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją) 20 zł
6. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych 12 zł
7. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów 60 zł
8. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów 15 zł
9. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półroczn. 5 zł
10. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości 10 zł
11. Taksa administracyjna roczna 110 zł

Z powyższych taks jedynie taksy, wymienione pod pozycją 9 i 10, stanowią dochód państwowy i winny być wpłacane przez zainteresowanych do Kas Skarbowych na rachunek Kuratorjum do zarachowania na § 14 działu 5 (Szkolnictwo Średnie Ogólnokształcące) budżetu dochodowego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Taksy, wymienione w punktach 2, 3, 4 i 5, rozdzielają dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów, względnie członków komisji egzaminacyjnych, jako wynagrodzenie za udział w komisjach, podobnie jak taksy za egzamin dla eksternów z kursu sześciu klas gimnazjum. Na pobrane taksy dyrekcje wydają kwity ze specjalnego bloczka, opatrzone pieczęcią szkoły. Sumy poszczególne winny być wciągnięte na tę samą listę, na której są pokwitowania z podziału kwoty między egzaminatorów.

Egzamin wstępny do klasy I-ej jest bezpłatny; bezpłatny jest również egzamin do klasy IV-ej, o ile składa go uczeń, przechodzący do tej klasy bezpośrednio po ukończeniu klasy VII-ej siedmioklasowej szkoły powszechnej. Nauczyciele, wyznaczeni przez dyrektora szkoły i biorący udział w komisji egzaminacyjnej do klasy I-ej, względnie IV-ej, żadnego wynagrodzenia z tego tytułu nie otrzymują.

Taksy, wymienione pod pozycjami 6, 7 i 8 za egzamin dojrzałości, szkoły państwowe i niepaństwowe wpłacają do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na fundusz specjalny „Taksa administracyjna“ i przesyłają Kuratorjum wykaz uczniów (enic), od których taksy te zostały pobrane, oraz dowód wpłacenia łącznej kwoty. Kuratorjum po sprawdzeniu wykazy te wraz z dowodami wpłaty odsyła do Ministerstwa.

Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają, wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 6, 7 i 8 i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie.

Dochód z taks, wymienionych w punktach 1 i 11, winny dyrekcje szkół przekazywać za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30100 Centralnej Kasy Państwowej: w połowie do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. (Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego) na fundusz specjalny „Taksa administracyjna“, drugą zaś połowę tego dochodu zatrzymywać do własnej dyspozycji na pokrycie wydatków rzeczowo-administracyjnych szkoły, w szczególności na opał, światło, utrzymanie porządku, na wydatki biurowe, wydatki różne, drobny remont, urządzenie lokali szkolnych, na pomoce naukowe i t. p. Z tego też dochodu rezerwują dyrekcje szkół półrocznie po 1.50 zł (względnie po 75 gr przy częściowych zwolnieniach) od ucznia na wycieczki, urządzenia i przybory do zabaw ruchowych, sporty i t. p., które Dyrekcje organizują według własnego uznania. Wszelkie wpływy do funduszu, pozostającego w zarządzie dyrekcji szkół, jak również i wydatki z tego funduszu czynione, obowiązane są dyrekcje szkół zapisywać jako dochód, względnie rozchód, w myśl przepisów rachunkowo-kasowych dla dyrekcji gimnazjów państwowych.

Funduszu specjalnego „Taksa administracyjna“ używać będzie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego tak jak dotąd na ogólne cele szkolnictwa średniego ogólnokształcącego w szczególności zaś na pokrycie komornego za lokale, wynajmowane dla państwowych szkół średnich ogólnokształcących. Z tego też funduszu zasilać będzie Ministerstwo W. R. i O. P. fundusz specjalny Kuratorów Okręgów Szkolnych celem przyścia z pomocą tym szkołom, które ze względu na szczególne okoliczności z części taksy administracyjnej, pozostającej w ich dyspozycji, własnych wydatków pokryć nie mogą. Znaczną część taksy administracyjnej pochłona wreszcie ośrodki naukowe, biblioteki i t. p., oraz kwoty, przeznaczone stale na fundusz budowy domów wycieczkowych.

Unormowana niniejszem rozporządzeniem taksa administracyjna winna być przez uczniów wpłacana w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do końca drugiego miesiąca. Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od tej taksy w jednym półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnych półroczach szkolnych, o ile i jak długo istnieją warunki, od których zależy zwolnienie. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Do uiszczania taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie (eksterni). Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych, oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. W tym wypadku płać połowę taksy administracyjnej, która przypada do podziału stosunkowo między Ministerstwo WR. i OP. i dyrekcję szkoły;

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, jednak w granicach 10% ogółu uczniów całej szkoły, przyczem zgodnie z tutejszym zarządzeniem z dnia 31 grudnia 1928 r. Nr. II—17818/28 w pierwszym rzędzie uwzględniać należy dzieci niezamożnych inwalidów wojennych.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowie kandydaci zupełnie niezamożni, oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi. Całkowicie zwolnieni do tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem analogicznie do punktu b. poprzedniego ustępu pierwszeństwo mieć winny dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, oraz niezamożni inwalidzi wojenni.

Określonych wyżej zwolnień od taksy egzaminacyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół, stosownie do stanu majątkowego rodziców uczniom (icom), którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne winny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje, nadto jej pilność i postępy w nauce. Zwolnienia od taksy egzaminacyjnej należy odmówić uczniom (icom) bez względu na to, czy są dziećmi funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, którzy nie wykazują należnych postępów w nauce i zachowaniu, a rada pedagogiczna doszła od przekonania, że nie są to objawy przejściowe, ale zasadnicze cechy ujemne inteligencji, lub charakteru. Opieka domowa ucznia może odwołać się do decyzji rady pedagogicznej w wypadku odmówienia zwolnienia do Kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie. Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia Kuratorjum.

Zwolnienie od taksy administracyjnej następuje z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu półrocza na skutek podania wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców, lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej miesięcznym po rozpoczęciu danego półrocza. Do podania należy dołączyć stosowne zaświadczenie o stanie majątkowym.

Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od taksy. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

Uczniowie (ice), nie zwolnieni od taksy administracyjnej, obowiązani są wpłacić takse bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza pod rygorem niedopuszczenia do dalszych zajęć szkolnych.

Kontrolę nad należytem pobieraniem taks od uczniów, względnie rozdziałem i przekazywaniem taksy administracyjnej, wykonują w stosunku do wszystkich szkół średnich państwowych niezależnie od organów kontroli państwowej Kuratorja.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia Ministerstwo uchyliło wszystkie dotychczasowe rozporządzenia, dotyczące niniejszem rozporządzeniem objętych taks szkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

162.

Zarządzenie

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 17 sierpnia 1929 r.

w sprawie dopuszczenia w okresie przejściowym do egzaminu na nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich kandydatów, nie posiadających odbytego studjum pedagogicznego lub odbytej 2 letniej praktyki przedegzaminowej.

Uchylając postanowienie okólnika z dnia 20 listopada 1926 r. w sprawie niekwalifikowanych nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 16, poz. 212) i okólnika z dnia 5 lipca 1927 r. w sprawie dopuszczenia do egzaminów na nauczycieli szkół średnich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 164), zarządzam, co następuje:

§ 1. W okresie do końca czerwca 1931 r. do egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich, przewidzianego rozporządzeniem z dnia 9 października 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18, poz. 185). Kuratorzy Okręgów Szkolnych mogą dopuszczać kandydatów, którzy, posiadając określone osobnemi przepisami warunki (obywatelstwo polskie, nieskazitelność pod względem moralnym, zdatność fizyczną do zawodu nauczycielskiego, dowód usprawnienia sportowego, lub dowód praktycznej umiejętności prowadzenia zabaw i gier i stopień magistra filozofji lub inny stopień (świadcstwo), uznany za równoważny), mają nadto — odbytą w dowolnym czasie — co najmniej 3-letnią pracę nauczycielską, w wymiarze przynajmniej 8 godzin tygodniowo, uznaną przez Kuratora właściwego Okręgu Szkolnego co najmniej za zadowalającą.

§ 2. W okresie do końca czerwca 1931 r. do egzaminu pedagogicznego na nauczyciela szkół średnich, przewidzianego rozporządzeniem z dnia 29 stycznia 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 68), Komisje Egzaminacyjne mogą dopuszczać także kandydatów, którzy, posiadając określone osobnemi przepisami warunki (obywatelstwo polskie, nieskazitelność pod względem moralnym, tymczasowe zaświadczenie z egzaminu naukowego), mają nadto — odbytą w dowolnym czasie co najmniej 3-letnią

pracę nauczycielską, w wymiarze przynajmniej 8 godzin tygodniowo, uznaną przez właściwego Kuratora Okręgu Szkolnego co najmniej za zadowalającą.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 25 sierpnia 1929 r.

Warszawa, dnia 17 sierpnia 1929 r. (Nr. II. 20121/29).

Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
(—) *Żłobicki* Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

L. II. 9127/29.

Kraków, dnia 24 września 1929 r.

Dyrekcjom szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich w Okręgu

do wiadomości i powiadomienia o treści zarządzenia Min. WR. i OP. interesowanych nauczycieli.

Kurator Okręgu Szkolnego:

Dr. T. Kupczyński wr.

163.

L. II. 8085/29.

Kraków, dnia 4 września 1929 r.

Do

Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich w Okręgu — w sprawie dyplomów nauczycielskich w odniesieniu do stabilizacji.

Ministerstwo wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 1 lipca 1929 r., że czynni w dniu wejścia w życie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, nauczyciele, którzy uzyskali po 1 stycznia 1927 r. a na obszarze województwa śląskiego po 1 grudnia 1927 r. dyplomy do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich na podstawie art. 8 w związku z art. 5 ustawy o kwalifikacjach, wyjąwszy wypadki, w których uznanie nauczyciela za kwalifikowanego zależy od oceny jego pracy, winni otrzymać dekrety ustalenia z ważnością od daty wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), o ile spełnili pozostałe warunki art. 145 i 146 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupeczyński* wr.

164.

Działy wizytacyjne w r. szk. 1929/30.

a) Szkoły średnie ogólnokształcące.

1. *Bzowski* Konstanty, wizytator szkół.

Państwowe: Kraków — im. Nowodworskiego, Kraków — żeńskie, Kielce — im. Reja, Kielce — im. Śniadeckiego, Kielce — im. bł. Kingi, Końskie.

Prywatne: Kraków — żydowskie, Kielce — im. św. St. Kostki, Kielce — im. Mickiewicza, Kielce — Zimnowodów, Kielce — Gminy izraelskiej, Stopnica, Szczekociny, nadto 13 seminarjów nauczycielskich.

2. Kydryński Juljusz, wizytator szkół.

Państwowe: Biała, Kraków — im. św. Jacka, Kraków, im. Sobieskiego, Kielce, Myślenice, Nowy Sącz — im. Długosza, Nowy Sącz — im. Bol. Chrobrego, Wadowice, Dąbrowa Górnicza, Olkusz.

Prywatne: Biała, Kraków — ks. Misjonarzy na Stradomiu, Kraków im. ks. Misjonarzy na Nowej Wsi, Kraków — im. Platerówny, Nowy Sącz Komitetu Obywatelskiego, Nowy Sącz — SS. Niepokalanek, Wadowice — ks. Pallottynów, Wadowice — OO. Karmelitów Bosych, Wadowice — żeńskie, Będzin — Zgromadzenia Kupców, Będzin — im. Fürstenbergów, Będzin — Krzymowskiej — Replńskiej, Będzin — Bojarskiej, Dąbrowa Górnicza, Olkusz, Zawiercie — Twa „Szkoła Średnia“, Zawiercie — H. Malczewskiej.

3. Wajdowicz Władysław, wizytator szkół.

Państwowe: Chrzanów, Jasło, Kraków — im. Kochanowskiego, Kraków — im. Mickiewicza, Nowy Targ, Żywiec, Sandomierz, Sosnowiec — im. Prusa, Sosnowiec — im. Staszica, Sosnowiec — im. Platerówny.

Prywatne: Dąbrowa koło Tarnowa, Dębowiec, Jasło — im. bł. Jolanty, Jasło — S. S. Wizytek, Kraków — O. O. Paulinów, Kraków — XX. Salezjanów, Oświęcim — im. Konarskiego, Oświęcim — XX. Salezjanów, Ropczyce, Staniątki, Sromowce Wyżnie, Sandomierz, Sosnowiec — Rządkiwiczowej, Sosnowiec — Zrzeszenia Rodzic., Sosnowiec — Żyd. Tow. Szkół Średnich, Sosnowiec — Liceum Podkajowej, Staszów.

4. Wierzbicki Władysław, wizytator szkół.

Państwowe: Dębica, Kraków — im. Witkowskiego, Kraków — im. Hoene-Wrońskiego, Tarnów — im. Brodzińskiego, Tarnów — im. Tarnowskiego, Tarnów — im. Mickiewicza, Zakopane, Częstochowa — im. Sienkiewicza, Częstochowa — im. Traugutta, Częstochowa — im. Słowackiego.

Prywatne: Kraków — im. Jaworskiego, Kraków, — im. Kaplińskiej, Kraków — Kursy Podoficerskie, Rabka — Dr. Wieczorkowskiego, Rabka — im. św. Tereski, Rabka — S. S. Nazaretanek, Rokiciny, Tarnów — S. S. Urszulanek, Tarnów — im. Orzeszkowej, Tarnów — Twa Żyd. Szkół Powszechnych i Średnich, Zakopane, Zbylitowska Góra, Częstochowa — S. S. Nazaretanek, Częstochowa — „Nauka i Praca“, Częstochowa — Związku zaw. naucz., Częstochowa — Dr. Axera, Częstochowa — Twa Żyd. Szk. Śr.

5. Wrzosek Stanisław, wizytator szkół.

Państwowe: Bochnia, Brzesko, Gorlice, Kraków — im. Sienkiewicza, Kraków — im. Kościuszki, Wieliczka, Miechów, Ostrowiec, Pińczów, Radom — im. Kochanowskiego, Radom — im. Chałubińskiego.

Prywatne: Grybów, Kraków — S. S. Urszulanek, Kraków — im. Jadwigi, Kraków — Kursy „Matura“, Kraków — Kursy „Wiedza“, Limanowa, Rakowice, Wieliczka, Jędrzejów, Kozienice, Opatów, Ostrowiec, Radom — im. Konopnickiej, Radom — M. Gajl, Radom — Twa „Przyjaciół Wiedzy“, Skarżysko — Kamienna.

b) Seminarja nauczycielskie.

1. Bryda Władysław, wizytator szkół.

Państwowe: 1. Seminarjum naucz. męskie w Krakowie, 2. Wyższy Kurs Nauczycielski, 3. Pedagogjum, 4. Kurs dokształcający na Wawelu, 5. Seminarjum naucz. żeńskie w Sandomierzu, 6. Seminarjum nauczycielskie męskie w Starym Sączu.

Prywatne: 7. Seminarjum naucz. żeńskie w Dębicy, 8. Seminarjum naucz. żeńskie w Mielcu, 9. Seminarjum naucz. żeńskie w Nowym Sączu, 10. Seminarjum naucz. żeńskie w Nowym Targu, 11. Seminarjum nauczycielskie żeńskie w Ropczycach, 12. Seminarjum naucz. żeńskie w Starym Sączu, 13. Seminarjum naucz. żeńskie w Wadowicach.

2. Bzowski Konstanty, wizytator szkół.

Państwowe: 1. Seminarjum naucz. męskie w Jędrzejowie, 2. Seminarjum naucz. żeńskie w Kielcach, 3. Seminarjum naucz. żeńskie w Krakowie, 4. Seminarjum naucz. żeńskie w Kętach.

Prywatne: 5. Seminarjum naucz. żeńskie w Bochni, 6. Seminarjum naucz. żeńskie w Chrzanowie, 7. Seminarjum naucz. żeńskie w Gorlicach, 8. Seminarjum naucz. żeńskie w Kielcach, 9. Seminarjum naucz. żeńskie koeduk. w Końskich, 10. Seminarjum naucz. żeńskie im. Preisendanza w Krakowie, 11. Seminarjum naucz. żeńskie Münnichowej w Krakowie, 12. Seminarjum naucz. żeńskie Instytutu Marji w Krakowie, 13. Seminarjum naucz. żeńskie w Wieliczce, nadto 14. gimnazjów.

3. Sidor Michał, wizytator szkół.

Państwowe: 1. Seminarjum naucz. męskie w Białej, 2. Seminarjum naucz. męskie w Częstochowie, 3. Seminarjum naucz. ochroniarskie w Częstochowie, 4. Seminarjum naucz. męskie w Ostrowcu, 5. Seminarjum naucz. męskie w Radomiu, 6. Seminarjum naucz. żeńskie w Radomiu, 7. Seminarjum naucz. męskie w Solcu n/W., 8. Seminarjum naucz. męskie w Sosnowcu, 9. Seminarjum naucz. żeńskie w Sosnowcu, 10. Seminarjum naucz. męskie w Tarnowie, 11. Seminarjum naucz. żeńskie w Zawierciu, 12. Seminarjum naucz. żeńskie w Żywcu.

Prywatne: 13. Seminarjum naucz. żeńskie w Białej, 14. Seminarjum naucz. koeduk. w Bodzentynie, 15. Seminarjum naucz. żeńskie w Częstochowie, 16. Seminarjum naucz. męskie w Dąbrowie Gór., 17. Seminarjum naucz. żeńskie w Jaśle, 18. Seminarjum naucz. koed. w Jordanowie, 19. Seminarjum naucz. żeńskie im. Reja w Krakowie, 20. Seminarjum naucz. żeńskie PP. Prezentek w Krakowie, 21. Seminarjum naucz. żeńskie św. Rodziny w Krakowie, 22. Seminarjum naucz. żeńskie w Marjówce, 23. Roczny kurs naucz. w Radomiu, 24. Seminarjum naucz. żeńskie Bł. Kingi w Tarnowie, 25. Seminarjum naucz. żeńskie Urszulanek w Tarnowie, 26. Seminarjum naucz. żeńskie św. Jadwigi w Tarnowie.

c) Szkoły zawodowe.

1) Misky Ludwik, naczelnik Wydziału, w Państwowej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie, w Szkole Zawodowo-Dokształcającej rzemiosł artystycznych w Krakowie, oraz w razie potrzeby

nadzór fachowy w zakresie przemysłu artystycznego w innych szkołach zawodowych.

2) Dr. Inż. Affanasowicz Michał, p. o. wizytatora, w szkołach średnich technicznych, rzemieślniczo-przemysłowych, oraz kursach technicznych i rzemieślniczych męskich.

3) Dr. Gutkowska Marja, instruktorka szkół zawodowych, p. o. wizytatora, w szkołach żeńskich przemysłowych, rzemieślniczych i kształcących, oraz na kursach żeńskich.

4) Inż. Winkler Władysław, dyrektor szkół kształcących zawodowych, p. o. wizytatora, w szkołach kształcących przemysłowych męskich.

5) Strasburger Marja, dyr. Państwowej Szkoły Zawodowej żeńskiej, p. o. wizytatora, w szkołach żeńskich gospodarczych.

6) Inż. Witkowski Władysław, p. o. wizytatora, w szkołach handlowych męskich i żeńskich, oraz kursach handlowych i kształcących szkołach handlowych.

Prócz tego będzie powierzane zwiedzanie poszczególnych szkół pod względem fachowym delegatom specjalnie powoływanym do tych czynności.

165.

Ruch służbowy.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani kierownikami publicznych szkół powszechnych pp.: Bazyli Bucmaniuk, z Dziarca, powiatu mieleckiego — tamże; Franciszek Choraży, z Jeziorzan, powiatu krakowskiego — tamże; Jadwiga Florczykówna, z Wiśnicza Małego, powiatu bocheńskiego — tamże; Wiktorja Gurakówna, z Żołyni, powiatu łanuckiego, w Dobrynie, powiecie mieleckim; Jan Głuś, z Sobolowa, powiatu bocheńskiego — tamże; Bolesław Hartleb, z Szczepieszyna, powiatu zamojskiego, w szkole Nr. 3 im. Elizy Orzeszkowej w Sosnowcu, powiecie będzimskim; Józef Hojnowski, z Jastwi, powiatu brzeskiego, w Milówce, powiecie brzeskim; Franciszek Hypta, z Mogilan, powiatu krakowskiego, w Swoszowicach, powiecie krakowskim; Stanisław Kunicki, z Konin, powiatu limanowskiego — tamże; Franciszek Łabno, z Zamłynia powiatu brzeskiego, w Wesołowie, powiecie brzeskim; Franciszka Maciaszkówna, z Kierlikówki, powiatu bocheńskiego, w Majkowicach, powiecie bocheńskim; Antoni Miłoś, z Józefowa, powiatu mieleckiego, w Czajkowej, powiecie mieleckim; Augustyn Młynarski, z Trzciany, powiatu bocheńskiego — tamże; Józefa Ogrodnikówna, z Górek, powiatu mieleckiego — tamże; Kazimierz Palusiński, z Rudy Rysia, powiatu brzeskiego — tamże; Stanisława Pawłowiczówna, z Borczy, powiatu bocheńskiego — tamże; Helena Piotrowiczowa, z Bytomska, powiatu bocheńskiego — tamże; Fryderyk Połoncarz, z Bystrej, powiatu bialskiego — tamże; Marja Raczkówna, z Chrzanowa, w Niepołomicach, powiecie bocheńskim; Józef Sajdak, z Trześni, powiatu mieleckiego — tamże; Kazimierz Sikora, z Golkowic, powiatu krakowskiego, w Kryspinowie, powiecie krakowskim; Stanisław Strzelichowski, z Moczydła, powiatu miechowskiego, w Żarkach, powiecie chrzanowskim;

Janina Sliwkowa, z Kłaja, powiatu bocheńskiego, w Bełdnie, powiecie bocheńskim; Józef Tracz, z Marcinkowic, powiatu brzeskiego, w Zdrochcu, powiecie brzeskim; Marja Wolnikówna, z Szyku, powiatu limanowskiego — tamże; Władysław Wójtowicz, z Wojśławia, powiatu mieleckiego, w Kłaju, powiecie bocheńskim.

Przeniesieni z urzędu i na własną prośbę pp.: Antonina Baciówna z Czeladzi, powiatu będzińskiego do szkoły Nr. 2 w Czeladzi; Stanisław Cieśla z Krakowa do XVI. szkoły w Krakowie; Eugenia Czarnówna z Trzebionki, pow. chrzanowskiego, do Jaworzna na Jęzorze, w pow. chrzanowskim; Jadwiga Dydakówna z Jaworzna na Jęzorze, powiatu chrzanowskiego do Trzebionki w powiecie chrzanowskim; Janina Działowa z Zalasowej, pow. tarnowskiego do Janowic w powiecie tarnowskim; Barbara Fihelówna z Jasionnej, gminy Rakowa, powiatu jędrzejowskiego do szkoły Nr. 2 w Jędrzejowie; Józef Grzesik z Sycz, powiatu brzeskiego, Okręg Szkolny Poleski, do Woli Wiśniowej w powiecie włoszczowskim; Józefa Królikowska z Lipia, powiatu iłżeckiego do Wierzbnika w powiecie iłżeckim; Stefanja Lebetowa z Wohynia, powiatu radzyńskiego, do Pychowic w powiecie krakowskim; Stanisława Łakomikówna z Czeladzi, powiatu będzińskiego, do szkoły Nr. 1 w Czeladzi; Janina Łasiówna z Góry, pow. pszczyńskiego, do Szczyrku w pow. bialskim; Bronisława Sikorowa z Golkowic, powiatu krakowskiego, do Kryspinowa w powiecie krakowskim; Stanisław Stasik z Grzegorzowic, gminy Minogi, powiatu olkuskiego, do Lasek, gminy Bolesławia w powiecie oluskim; Gizela Szyłska z Zawiercia, do 7-kl. szkoły powszechnej Nr. 5 — tamże; Bolesław Tarkowski z Ogrodzieńca-Cementowni, powiatu olkuskiego, do Ogrodzieńca w powiecie oluskim; Teodozja Wałachiewiczówna z Krasnych Lasocic, powiatu limanowskiego, do Limanowej; Stanisław Wikłacz, z Balina, powiatu chrzanowskiego, do Chrzanowa; Stanisława Winkowska z Chełma, w województwie lubelskim, do 7-kl. szkoły powszechnej Nr. 11 w Częstochowie; Franciszek Wnuk z Ogrodzieńca-Cementowni w powiecie oluskim, do Ogrodzieńca.

166.

Konkursy

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego n-ru Dziennika Urzędowego.

Rada Szkolna Powiatowa w Jaśle rozpisuje konkurs celem stałego obsadzenia posad kierowników szkół:

1. 7 kl. szkoły powszechnej w Ołpinach

2. 2 kl. szkoły powszechnej w Gliniku Polskim.

Od kandydatów na posady ad. 1. wymagany jest egzamin z Wyższego Kursu Nauczycielskiego lub egzamin wydziałowy. Do posady przywiązane jest mieszkanie służbowe, składające się z 2 pokoi i kuchni, oraz 25 ar. gruntu.

Do posady ad. 2. należy mieszkanie służbowe z 2 pokoi i kuchni oraz 0 57 ha ziemi.

Podania należy udokumentowane należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Jaśle w terminie 4 tygodniowym od daty ogłoszenia niniejszego konkursu.

Rada Szkolna Powiatowa w Sandomierzu ogłasza niniejszem konkurs na stanowisko kierownika (czki) 4 klasowej szkoły powszechnej w B o g o r j i pow. Sandomierskiego. Kandydaci (tki) winny wykazać się przynajmniej 2 letnią służbą w charakterze nauczycieli stałych w szkołach powszechnych. Pierwszeństwo przysługuje osobom z ukończonym Wyższym Kursem Nauczycielskim.

Podania wraz z dokumentami wnosić należy w drodze służbowej na ręce Inspektora Szkolnego do Rady Szkolnej Powiatowej w Sandomierzu w terminie 4-tygodniowym od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia.

167.

Komunikaty.

W sprawie opłat stemplowych i od pokwitowań z odbioru stypendjów.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 5 ltego 1929 r. Nr. I. R. 1269/29, że pokwitowanie z odbioru sumy, wypłaconej tytułem stypendjum, jeżeli pokwitowana suma przewyższa 50 zł, podlega w myśl art. 136 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. Urz. R. P. Nr. 98, poz. 570) opłacie w wysokości 20 gr.

Bibl. regionalna nauczycielstwa szkół powszechnych pow. Miechowskiego, Nr. 3. Powiat Miechowski, tom III, materiały historyczne, Miechów 1929, str. 82. Nakładem Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Miechowie wydano trzeci z kolei tom materiałów dla pow. miechowskiego, tym razem historycznych, obejmujących czasy piastowskie (w opr. Zofji Kozłowskiej-Budkowej), przeszłość m. Miechowa (w opr. Jana Bogacza) oraz różne wiadomości historyczne o osadach powiatu. Rzecz godna polecenia dla nauczycielstwa i szkół, jako wzór do gromadzenia i opracowywania podobnych monografii, oraz jako b. cenna pomoc przy nauczaniu rzeczy ojczyстых.

W sprawie Muzycznego Seminarjum Nauczycielskiego w Katowicach.

Dyrekcja Państwowego Konserwatorjum Muzycznego w Katowicach zawiadomiła Kuratorjum, iż przy Państwowem Konserwatorjum Muzycznym w Katowicach zostało utworzone dnia 1 października 1929 r. Muzyczne Seminarjum Nauczycielskie dla kandydatów na nauczycieli w szkołach powszechnych, gimnazjach, seminarjach nauczycielskich i w szkołach zawodowych (kurs trzyletni.).

Program Muzycznego Seminarjum Nauczycielskiego jest ułożony na nowych zasadach, powziętych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w związku z przeszłorocznymi obradami Komisji Opiniodawczej przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Tabela

przedmiotów obowiązujących w Nauczycielskim Seminarjum Muzycznym przy Państwowem Konserwatorjum Muzycznym w Katowicach.

L. p.	Nazwa przedmiotu	I rok nauki	II. rok nauki	III. rok nauki
		ilość godzin tygodniowo :		
1	Solfeż	3	3	4
2	Emija głosowa	1		
3	Literatura chóralna	1		
4	Zasady muzyki	2		
5	Harmonja		2	2
6	Kontrapunkt i kompozycja			2
7	Instrumentoznawstwo	1		
8	Fortepian, organy i skrzypce	1	1	1
9	Śpiew chóralny		4	4
10	Klasa dyrygentów		4	4
11	Encyklopedia			1
12	Psychologja i logika	1		
13	Historja literatury	2	2	
14	Historja sztuki	2	2	
15	Historja muzyki		2	2
16	Metodyka i dydaktyka			1
17	Fortepian lub organy dodatkowo	1	1	1
18	Akustyka i fizjologja	1		
	razem godzin tygodniowo	16	21	22

U w a g a : Od kandydatów jest wymagane następujące wykształcenie : Seminarjum, świadectwo dojrzałości lub 6 klas gimnazjalnych, za specjalnem zezwoleniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, plus 3 lata konserwatorjum szkoły średniej.

Inspektor Szkolny w Kozienicach, Paweł Klimczak, opracował i własnym nakładem wydał *Nasz powiat — wiadomości krajoznawcze dla młodzieży szkół powszechnych pow. Kozienickiego z rycinami i mapą. Kozienice 1928, str. 90.*

Książka ułożona metodycznie — daje materiał i poucza, jak go w szkole wyzyskać. Tekst obejmuje geografję i historję poszczególnych gmin w powiecie, ogólną charakterystykę powiatu pod względem geograficznym, gospodarczym, kulturalnym i historycznym, w końcu spis literatury tematu. Dwie tablice z ilustracjami zabytków powiatu, cztery szkice geograficzne i mapa powiatu w podziale 1:200.000 uzupełniają całość. Nadaje się najzupełniej dla młodzieży i dla nauczycielstwa wszelkich typów. Kuratorjum poleca ją najgoręcej.

Sprawozdania roczne z działalności w roku 1928/29 wydały gimnazja w Chrzanowie, Bochni, Brzesku, Dębicy, Gorlicach, w Jaśle państw. męskie i pryw. żeńskie, w Krakowie państw. IV. i VIII oraz pryw. SS. Urszulanek i żyd. koedukacyjne, w Mielcu, Nowym Sączu państw. II, w Tarnowie państw. I, II i III, w Zakopanem państw. i w Żywcu; Seminarja nauczycielskie w Bochni pryw. żeńskie, w Tarnowie państwowe w Starym Sączu; szkoły zawodowe: w Białej szkoła handlowa, w Kalwarji państw. szkoła stolarska, w Krakowie — szkoła ekonomiczno-handlowa oraz szkoła dokształcająca zawodowa dla uczniów przemysłu graficznego; inspektor szkolny w Jaśle; wreszcie Centralna pracownia przyrodnicza dla szkół powszechnych na terenie okręgu w Krakowie.

W sprawozdaniach tych umieszczono następujące rozprawy naukowe: Franciszek Gwiżdż: *Znaczenie Chrzanowa i jego okolicy dla Polski dawniej a dzisiaj*; spr. gimn. w Chrzanowie.

Dr Adolf Fink: *Problem uwagi w świetle psychologii i pedagogiki eksperymentalnej*; spr. gimn. w Dębicy.

Jan Leśniak: *Zasada indukcji matematycznej w szkole średniej*; spr. gimn. IV. w Krakowie.

Dr Julian Feldhorn: *Literatura polska wieku XVI a Żydzi* spr. gimn. żyd. koed. w Krakowie.

Bronisław Kryczyński: *Współdziałanie domu ze szkołą, oraz Dr Władysław Szczygieł: Gmina szkolna — próba ujęcia na tle socjologii klasy, część II*; spr. gimn. w Mielcu.

Kazimierz Golachowski: *Państwo, obyczaj i społeczeństwo w utworach J. Kochanowskiego*; spr. gimn. II w Nowym Sączu.

Wiktor Arvay: *Założenie Kolonji Akademickiej w Tarnowie część II, oraz Zdzisław Simche: Plan szkolnych wycieczek geograficznych na terenie Tarnowa i okolicy*; spr. gimn. I. w Tarnowie.

Bielawa Józef: *Próby nauczania języka łacińskiego metodą laboratoryjną oraz*

Turowski Stanisław: *Idea gimn. sanatoryjnego w sprw. gimn. państw. w Zakopanem.*

Leon Onyszkiewicz: *Roślinność naczyniowa okolic Żywca ze szczeg. uwzgl. flory leśnej*; spr. gimn. w Żywcu.

Fr. Ergetowski: *Krótką historja seminarjum w St. Sączu*; spr. sem. naucz. w St. Sączu.

J. Stantejski: *Księgowanie w fabryce sukna.*

E. Zychiewicz: Uwagi o metodyce nauczania rachunków kupieckich.

J. Lisak: Uwagi w sprawie nauczania arytmetyki handlowej.

T. Nowak: O nauczaniu języka polskiego z przedmiotów komercyjnych.

K. Sosnowski: Plan nauki języka polskiego dla S. E. K. i Tematy wypracowań polskich.

Inspektor Szkolny w Sandomierzu, Wacław Skarbimir Laskowski opracował i przy częściowym zasiłku wydziału powiatowego wydał Słownik Krajoznawczy miejscowości pow. Sandomierskiego, Sandomierz 1929, str. 77. Kuratorjum zwraca nań uwagę pp. inspektorów szkolnych, nauczycielstwu zaś pow. Sandomierskiego i okolicznych powiatów poleca zapoznać się z wydawnictwem i pośilkować się niem w nauczaniu historii i geografii i w wycieczkach szkolnych.

Filomata, ilustrowany miesięcznik dla młodzieży gimnazjalnej pod redakcją Dra Ryszarda Ganszyńca, prof. Uniwersytetu we Lwowie (ul. Sobieskiego 20). Rocznik, obejmujący 10 zeszytów (480 str.), kosztuje z przesyłką 5 zł. Kuratorjum zwraca nań uwagę dyrekcji i nauczycielstwa i zaleca go do bibliotek zakładowych.

Minerwa Polska, kwartalnik poświęcony historii wychowania i szkolnictwa w Polsce, wznowiony zostanie z jesienią br. Zeszyty I—III za rok 1929 ukażą się łącznie w październiku b. r., zeszyt IV — w grudniu br. „Minerwa Polska” będzie wychodzić jako oficjalny organ Sekcji historycznej „Naukowego Towarzystwa Pedagogicznego”, założonego w r. b. przez przedstawicieli nauk pedagogicznych w Polsce. Prenumerata roczna „Minerwy Polskiej” za rok 1929 wynosi 14 zł. (Lwów, Rada Szkolna Miejska, plac św. Ducha). Kwartalnik ten poleca się do bibliotek szkół średnich i seminarjów nauczycielskich.

Na prośbę Zarządu Tow. Opieki nad zwierzętami w Częstochowie zwraca się uwagę na jego działalność i zachęca się do popierania idei Towarzystwa wśród młodzieży szkolnej.

Nakładem Głównej Księgarni Wojskowej wyszła niedawno „Mapa administracyjna Rosji Europejskiej”, wykonana w ośmiu kolorach, w skali 1:4.000.000. Na mapie tej uwidoczniony jest podział Rosji na poszczególne republiki, linje kolejowe, drogi szosowe, wodne, linje komunikacji lotniczej, punkty stacyj radiowych, porty itp. Zawiera ona ponadto szereg wykresów, schematów i danych statystycznych. Mapa ta, pierwsza tego rodzaju w języku polskim, daje dokładny obraz obecnego podziału polityczno-administracyjnego Rosji Sowieckiej. Może być ona pomocna przy lekcjach geografii w szkołach średnich.

Cena wynosi 8' — zł, nabywać ją można w Głównej Księgarni Wojskowej w Warszawie, ul. Nowy Świat 69 — oraz wszystkich większych księgarniach.

Ostatnie zeszyty (3 i 4) „Języka Polskiego” zawierają treść następującą: Zesz. 3: Technika uproszczeń w dzisiejszej polszczyźnie.

Imieśłów na — szy. Pesymizm i optymizm wobec dzisiejszego językoznawstwa. Nauka gramatyki języka ojczystego w Belgji. Zesz. 4: Pochodzenie nazwiska Żeromski. Język polski w karykaturze francuskiej XVII w. O błędach ortograficznych i gramatycznych w polskich zadaniach Żydów przemyskich. Kilka uwag o technice uproszczeń.

Prócz powyższych artykułów jest sporo uwag o rozmaitych tematach, nadto odpowiedzi redakcji.

Odczyty radiowe z cyklu: Pogadanki dla rodziców i wychowawców odbędą się w październiku każdorazowo o godz. 4 popołudniu w Krakowie w następujących terminach:

Dnia 4 października: Dr. Wanda Bobkowska: Spostrzeżenia nad wychowaniem dziewcząt w Szwajcarji.

Dnia 11 października: Bronisława Bobrowska: Z przeżyć kolonijnych.

Dnia 18 października: Dr. J. Dąbrowski: Historje polityczne i historje kultury w życiu szkolnem.

Dnia 25 października: Dr. Zofja Szybalska: O psychologii indywidualnej (na podstawie debat Kongresu „Nowego wychowania“).

168.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Ogłoszenia.

Książki nadesłane.

Stanisław Tync i Józef Gołąbek: Czytanki Polskie na klasę trzecią gimnazjum. Książnica-Atlas 1929.

Stanisław Tync i Józef Gołąbek: Czytanki Polskie dla V Oddziału szkoły powszechnej. Książnica-Atlas 1929.

Henryk Galle: Wypisy Polskie na klasę trzecią, wydanie jedenaste, zmienione i poprawione, przystosowane do programu Ministerstwa WR. i OP. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Zasady pisowni polskiej ze słowniczkiem z podziałem na zgłoski. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Kazimierz Sosnowski: Tematy do wypracowań polskich. Kraków 1929.

Stanisław Tync i Józef Gołąbek: Przewodnik metodyczny dla czytanek polskich dla V Oddziału szkoły powszechnej. Książnica-Atlas 1929.

Dr. Jan Smereka: Preparacja i Komentarz do wyboru z pism filozoficznych Cyserona część I. De Officiis - o powinnościach. Książnica-Atlas 1929.

Dr. Antoni Ryniewicz: Historja Średniowieczna i Nowożytna ze szczególnem uwzględnieniem Dziejów Polski. Książnica-Atlas 1929.

Marjan Henryk Serejski: Historja Starożytna. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Dr. Jan Dąbrowski: *Historja Powszechna*. Tom pierwszy, *Starożytność*. Nakładem K. S. Jakubowskiego 1929.

Michał Mścisz: *Geografja dla klasy IV szkół powszechnych*. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Stefan Łaganowski: *Geografja dla 4-go Oddziału szkoły powszechnej i 1 szej klasy gimnazjum*. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Stanisław Pawłowski: *Geografja Polski*. Książnica-Atlas 1929.

Dr. Fr. Tomanek i J. Treter: *Tematy do księgowości*. Część III. *Księgowość przemysłowa i bilanse*. Książnica Atlas 1929.

W. J. Wyczałkowski: *Trygonometria podręcznik dla szkół średnich*. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Jerzy Miłulowicz: *Podręcznik Arytmetyki i Algebry dla V klasy gimnazjalnej*. Książnica-Atlas 1929.

Marja Arct-Golczewska, January i Tadeusz Kołodziejczykowie: *Podręcznik Botaniki*. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Marja Arct-Golczewska: *Botanika na przechadzce*. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Stanisław Kalinowski: *Fizyka*. Tom III *elektryczność i magnetyzm*. Wydawnictwo M. Arcta 1929.

Helena Grotowska i Helena Radlińska: *Książka o życiu i pracy*. *Wypisy dla szkół zawodowych i kursów doksztalcających*. Nakładem K. S. Jakubowskiego 1929.

F. Śliwiński: *Organizacja Władz Szkolnych i Szkolnictwa wszystkich stopni w Polsce Odrodzonej*. *Podręcznik dla kandydatów do zawodu nauczycielskiego*. Książnica-Atlas 1929.

Przewodnik Oświaty Dorosłych pod redakcją A. Konewki i K. Kornilowicza. Wydawnictwo Federacji Oświatowej Organizacji Społecznych. Warszawa 1929.

Bibliografja Oświaty Pozaszkolnej pod redakcją J. Muszkowskiego i H. Radlińskiej w opracowaniu J. Skarżyńskiego. Nakładem Ministerstwa WR. i OP. 1929.

Pamiętnik Warszawski. Zeszyt I. Warszawa 1929.

Zwracamy uwagę na wydany ostatnio przez księgarnię
Gebethnera i Wolffa w Krakowie, Rynek Główny Nr. 23
katalog z objaśnieniami p. t.

Wybór Dzieł Pedagogicznych

ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb nauczycielstwa szkół powszechnych,
przygotowującego się do praktycznego egzaminu nauczycielskiego.

Na żądanie katalog wysyła się bezpłatnie.

Księgarnia posiada na składzie i poleca następujące książki pedag. niezbędne
dla nauczycielstwa :

<i>Jakóbiec J.</i> Podstawowe wskazania dydaktyczne 1928.	Zł 1:60
<i>Kłosiński W.</i> Pierwszy rok nauki szkolnej. 1929.	„ 8:50
<i>Kaczmarek L.</i> Z problemów demokratyzacji wychowania. 1929.	„ 1:50
<i>Okrzański K.</i> Przebudowa dyscypliny szkolnej. 1929.	„ 1:20
<i>Pawłowski L.</i> Egzamin praktyczny na nauczyciela publicznych szkół powszechnych. 1929.	„ 1:80
<i>Rowid H.</i> Psychologia pedagogiczna. 1929.	„ 9 50
— Szkoła twórcza. Wyd. II. 1929.	„ 10 —
— System daltoński w szkole powszechnej. Wyd. II 1929.	„ 4:80

